

หนังสืออนันตวิภาค

พระยา ศรี สุนทร ไหวหาร (น้อย)

เจ้ากรม ๆ พระอภัยมณี เรียบ เรียง

เป็น หนังสือ สำหรับ กุฎบุตร ศึกษา
ศัพท์ต่าง ๆ มีศัพท์ ไบราณ เขมร
ชวา บาฬี แฉง ราชาศัพท์ เป็นต้น

พิมพ์ ๑๐๐๐ ฉบับ

คารา ๓๒๐ ชั่ง

โรงพิมพ์ พิศาดบรรณ นิต์

รัตนโกสินทร ศก ๑๒๑

สารบัญ

หน้า

หน้า

๑	คำ ไทยแดง		๕
๒	คำ สยามโบราณ		๑๐
๓	คำ คิ้ว หอ แทนไม้เอก		๒๓
๔	คำ กำพูชแดง		๒๔
๕	คำ กำพูชพากย์		๒๕
๖	คำ ขวา พากย์		๓๒
๗	คำ ราชาศัพท์		๓๕
๘	คำ ศัพท์ บาปี่แดง	อะ	๔๔
๙	คำ ศัพท์ บาปี่แดง	อา, อี	๔๕
๑๐	ฯ-----ฯ	อุ, โอ	๔๖
๑๑	ฯ-----ฯ	กะ	๔๗
๑๒	ฯ-----ฯ	ชะ	๔๘
๑๓	ศัพท์ปริศนารวม ๗		๔๙
๑๔	คำ ศัพท์ บาปี่แดง	กะ, ะ	๕๐
๑๕	ฯ-----ฯ	ณ, ณะ, ณะ,	๕๑
๑๖	ฯ-----ฯ	กะ	๕๒
๑๗	ฯ-----ฯ	กะ	๕๓
๑๘	ฯ-----ฯ	ชะ, ณะ,	๕๔
๑๙	ฯ-----ฯ	ปะ	๕๕

สารบัญ

	หน้า
๒๐ คำศัพท์ ภาพี แผลง	๕๙
๒๑ ــ ــــــــ ะ,	๕๗
๒๒ ــ ــــــــ ะ,ละ,ละ,	๖๐
๒๓ ــ ــــــــ ะ,	๖๒
๒๔ ــ ــــــــ ะ,	๖๔
๒๕ ศัพท์วัน เดือน ปี	๖๕
๒๖ คำศัพท์พจน์ พ้อง แต ไวพจน์ (คือ อภิธาน ศัพท์)	๖๖

พระยาตรีเศวต

ประวัติ

พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย)

กำเนิดที่บ้านในคลองโสร่ง แขวง เมือง ฉะเชิงเทรา ๓ วัน ศุกร์
เดือน แผลบ แรม สอง ค่ำ ปีมะเมีย จัตวาศก จุฬศักราช ๑๑๘๕ (ตรงกับ
วันที่ ๑ กรกฎาคม ค.ศ. ๕๑)

ในรัชกาลที่ ๓ เมื่ออายุได้ ๑๑ ปี เข้ามาอยู่กรุง เทพฯ บวช
เป็นสามเณร อยู่ ณ วัด สกเชษ เจ้าเรียน พระปริยัติธรรม ในสำนัก
ต่าง ๆ คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมสมเด็จพระเทศาภิบาล และ
สมเด็จพระสังฆราช (ค่อน) เป็นต้น ครั้นอายุได้ ๒๑ ปี จึง
อุปสมบท เป็นภิกษุ อยู่ ณ วัด สกเชษ แต่ได้เข้าสอบไล่พระปริยัติธรรม
ได้เป็นเปรียญ ๗ ประโยค พระราชทานพัดเปรียญ และนิจภัตรเดือน
ขึ้น ตามลำดับ

ในรัชกาลที่ ๔ ทรงพระกรุณาโปรดให้เป็นพระประสิทธิ์สุตคุณ
ที่พระราชอาณาเขต คงอยู่ วัด สกเชษ พระราชทานดาตบัตแดกหัตถของขวาง
เป็นเครื่องยศ และนิจภัตรเดือนละ ๕ คำตั้ง ภายหลังสำเร็จวิชาบท
มารับราชการ เป็นมหาดเล็กหลวง อยู่ในเวรศักดิ์ พระราชทาน
เบี้ยหวัด ๕ คำตั้ง อยู่มาประมาณปีหนึ่ง ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้เป็นขุนประสิทธิ์ อักษรสตรา มีตำแหน่งราชการ

๒

ประวัติ

ใน กรม พระอาทิตย์ ณ พระราชทาน เบี้ยหวัด ปีละครั้งหนึ่ง แล้วโปรดเกล้าฯ ให้ไปกำกับ การแทนที่เจ้า กรม กรม อักษร พิมพ์การ แด่กรม รับราชการ อยู่ใน กรม พระอาทิตย์ ด้วย ได้รับ พระราชทาน เบี้ยหวัด เพิ่มขึ้น เป็น ๑ ครั้ง ๕ คำตั้ง

ในรัชกาล ปรกติยุบนั้น ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็น ขุน ดำรงประเสริฐ ปลัด ทูล ถอด กรม พระอาทิตย์ พระราชทาน เบี้ยหวัด ปีละ ๑ ครั้ง ๑๐ คำตั้ง แด่ โปรดเกล้าฯ เดือน ขึ้น เป็น หลวง ดำรงประเสริฐ ได้รับ พระราชทาน เบี้ยหวัด ปีละ ๒ ครั้ง ใน ลำดับ นั้น ได้ แต่ง หนังสือ ต่าง ๆ ทูลเกล้าฯ ถวาย ตาม พระราช ประสงค์ มี คำ ฉันทน์ กล่อม พระยา ช้างเผือก เป็น ต้น แด่ได้ คิด แต่ง แบบ เรียบ หนังสือ ไทย คือ มุขบทบรรพกิจ, วาหนิศนิทรา, อักษร มระโยศ, สังโยคพิธาน, ไวพจน์พิจารณ์, พิศาดการันต์ ขึ้น ได้ เป็น แบบ ศึกษา ของ กุลบุตร สืบ มา ภายหลัง ได้ ทรง พระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้ เป็น ครู ถอน หนังสือ นาย ทหาร มหาต เล็ก แด่ทหาร มหาต เล็ก ขึ้น เล็ก ใน พระบรม มหา ราชาวงษ์ พระราชทาน เงิน เดือน ๖๐ บาท แล้ว โปรดเกล้าฯ ให้ เป็น อาจารย์ ถวาย พระ อักษร พระเจ้า น้อง ยา เธอ พระเจ้า น้อง นาง เธอ ซึ่ง ยัง ทรง พระเยาว์ แด่ หม่อมเจ้า หม่อมราชวงศ์ บุตรี หลาน ข้า ราชการ เป็น อัน มาก ทรง พระกรุณา โปรดเกล้าฯ พระราชทาน เครื่อง ราช อิศริยาภรณ์

ประวัติ

มกุฏสยาม ชั้นที่ ๕ ภัทราวรรณ เป็นกษัตริย์ค้ำ แต่ ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็น พระศรีสุนทรโวหาร เจ้ากรม พระอาตักษณ์ ได้รับ พระราชทาน เบี้ยหวัด ปีละ ๓ ชั่ง แต่ ได้คิดแต่ง แบบแผนหนังสือไทยเพิ่มเติมขึ้นอีกหลายฉบับ มีอนันตวิภาค แด่ ใว้พจน์ ประพันธ์ เป็นต้น แต่ ได้รับ พระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือก ชั้นที่ ๓ นิภาภรณ์ ภายหลัง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลื่อนชั้นเป็น พระยาศรีสุนทรโวหาร ญาณปรีชามาศย์ บรมนารถ นิตยภักดีพิริยพาหุ เจ้ากรม พระอาตักษณ์ พระราชทาน เบี้ยหวัดปีละ ๕ ชั่ง แต่ พระราชทาน เหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา แต่ ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานโต๊ะทองคำเป็นเครื่องยศ ครั้นเด็กโรงเรียนทหารมหาดเล็ก ได้เป็น อาจารย์สอนหนังสือไทย ณ โรงเรียน พระราชวังสราญรมย์ ภายหลังที่ พระราชวังสราญรมย์ จัดเป็นโรงเรียนนายร้อยแล้ว โปรดเกล้าฯ ให้เป็น พระอาจารย์ถวาย พระอักษร ส้มเต๋จ พระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ แต่ ส้มเต๋จ พระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธสยาม มกุฏราชกุมาร แต่ ส้มเต๋จ พระเจ้าตูกเธอ พระเจ้าตูกเธอ ได้รับ พระราชทานเงินเดือน ๑๒๐ บาท แต่ เมื่อปี ๒๔๖๓ จรดศักราช ๑๒๕๘ ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็น องคมนตรี เมื่อวันโกสินทรศก ๑๐๘ ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราช

ประวัติ

ท่าน เครื่อง ราช อิศริยาภรณ์ สำหรับ ตระกูล ทศิยจุตจอม เกด้า แด พาน
หมากทอง คำ มี เครื่อง พร้อม ๑ กระโถนทอง คำ ๑ กาทองคำ ๑
แปน เครื่อง ยศ

อนึ่ง ได้รับ ราชการ จร ต่าง ๆ หลาย อย่าง คือ เปน กรรม สัมปาติก
จัดการ โรงเรียน วัณนัทอุทยาน แด เปน ข้าหลวง กำกับ การ สบวิชา
หนังสือไทย แด เปน กรรม สัมปาติก จัดการพิมพ์พระไตรปิฎก เปน คัน
แด ได้รับ ราชการ นำที่ เสด็จอนุการ ใน การ ประชุม พระบรมวงษานุวงษ์
ข้า หลด ของ ชุดี พระบาท ปฤกษา ราชการ หลาย คราว

ครั้น เมื่อ เดือน กันยายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๐ บัวย เปนโรครว
โปรตเกด้า ๆ ให้ พระยา อมรสารค์ ประดิธิ์คีตปรัรักษา อาถรรหา
คตายไม่ วันที่ ๑๖ ตุลาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๐ (ตรงกับวัน
ศุกร์ เดือน สิบ เดือน ขึ้น สิบ สี่ ค่ำ ปีมะเถาะตรี ศก จุติศักราช ๑๒๕๓) ถึง
อนิจกรรม อายุ นับตาม สุวัย คคิกาดได้ ๖๙ ปี ๓ เดือน ๑๑ วัน
นับเรียง วันได้ ๒๕๓๐๕ วัน พระราชทาน โภษโถ เปน เกียรติยศ

อนันตวิภาค

คิด คัด จัด เด็ด ถ้วน	หลาย หลาก
ชื่อ อนันตวิภาค	พจน์ เพ็ญ
รวม รวม สุด ตำบาค	ระเบียบ บท นี นา
คำ ที่ ถับ มิตร เมี้ยน	มาก ถ้อย ถ้อง แดง
คำ แฉง แจง จัด ข้อ	งาน ไช
สาม หมวด มาก มี ใน	เรื่อง นี้
กำพุชมกรไทย	ทาน เทียบ กัน นา
ใคร รัก จัด ช่วย ชี	เชิด อ่าง อย่าง เห็น

กุดบุตรศึกษาหนังสือไทย ตั้ง ต้น แต่ นโม ถช กำหนดจำอักษร
สามหมู่ แดผันตามไม้ ได้ คัดองใจไม่เคลื่อน คลาศ แล้ว
กำหนด อักษร ชู นำ อักษร ต่ำ แดอักษร ประโยค แมน ย่า แดจำ
ตัว สกต ตั้ง แต่ แม่ กน จนเกย อย่าง ย่อ อย่าง พิสดาร ชำนาญขึ้น ใจ
แตรู้จัก อักษร เพิ่ม ท้าย คำ ที่ เรียกว่า หมู่ การันต์ จำได้ แน่นนอน เมื่อ
มีความ รู้ ความ จำ ตุ่ม ฤค ตาม ลำดับ มา เพียง เท่านั้น ก็ ควร นับว่า เปน
ผู้รู้ หนังสือ ไทย ได้ ถูก ถ้วน ตาม ของ จริง ผู้หนึ่ง กุดบุตรนั้น ควร จะ
ศึกษา ให้รู้ ใน พากย์ ๘ ประการ ซึ่ง เปน หัก เปน ประธาน ต้น เค้า
ของ คำพูด แดคำใช้ใน กาพย์ โคลง พากย์ ถิ่นที่ต่าง ๆ เพื่อ จะมี ให้
ชัด ช้องใน การ ที่ จะอ่าน แด คิด กาพย์ กถอน ทั้งปวง แด พากย์ ๘

ประการ นั้น ที่ ๑ คือ สยาม พากย์ ที่ ๒ กัมพูชา พากย์ ที่ ๓ ชาว พากย์ ที่ ๔ มอญ พากย์ ที่ ๕ ตรีภุชโย พากย์ ที่ ๖ สัง กฤษณ พากย์ ที่ ๗ สิงห์ พากย์ ที่ ๘ เสด็จ พากย์ กับ กุฎาม พากย์ ท่าน จัด ไว้ ใช้ มา แต่ โบราณ เพียง ๘ ประการ เท่านั้น พากย์ ที่ ๗ ที่ ๘ ถึง ใน หนังสือ โบราณ ก็ ไม่ ใคร จะ เห็น ไข้ เป็น แต่ นับ เข้า ใจ พอ ครบ ๘ เท่านั้น ใน หนังสือ เก่า ชั้น โสดง กำศรวณ เห็น เขา ภาษา ตะวัน ออก มา ใช้ ก็ มี บ้าง เพราะ ฉนั้น ข้าพเจ้า เห็น ความ ว่า ซึ่ง กำหนด พากย์ ๘ นี้ ท่าน บัญญัติ จัด ขึ้น โดย ภาษา ที่ ได้ ใช้ ไป มา ถึง กัน แด่ คิด เนื่อง ใกล้เคียง กัน ก็ ใน ภาค ทุก วัน นี้ กรุง เทพ มหานคร มี ทวง พระราช ไผ่ ตรี คิด เนื่อง กับ ต่าง ประเทศ หลาย ชาติ คำ พุท ชาว ยุโรป ภาษา อังกฤษ คน ชาว สยาม ได้ รู้ ด้วย กัน เช่น อัน มาก จะ ยก ขึ้น ไข้ เป็น พากย์ อีก อย่าง หนึ่ง เรียก ว่า สิงคต พากย์ เป็น ที่ ๙ ก็ เห็น จะ ควร แต่ ให้ กุฎมบุตร กำหนด ฐิ ว่า มอญ พากย์ เป็น พากย์ สำคัญ กว่า พากย์ อื่น ๆ ด้วย เป็น ภาษา กตาง แต่ เป็น ที่ มี บกั ของ คน หลาย ชาติ หลาย ภาษา ด้วย กัน ควร จะ ศึกษา ให้ รู้ ใจ มาก ๆ จะได้ เป็น เครื่อง บำรุง บัญญา

คำ สัง กฤษณ เก้า	คำ พรานพนธ์
คำ แหก มอญ สยาม	ย้อ ม้วน
สิงห์ เสด็จ กุฎาม	กัมพูชา
ตรีภุชโย ถิ่น	พากย์ ตั้ง แต่ เดิม

คำ สยาม มติธ คำ	กัมพูชา
คำ แรก คำ ดาว อูร์	ศักดิ์
สิงห์ น่าน มอญอุ้ม	พรหมณ์เก่า
แปด พากย์ ยาก ฤทธ คำ	เด็กใช้ ชิม ต้อง
จัก จัก คัด แจก คำ	คำ สยาม พากย์ เฮย
ปุ่น เก่า ปุ่นใหม่ ความ	เนื่อง ถ้อย
คำ ตรง อิก แผลง ตาม	ตั้ง สกฤษฎ
แจก เช่น ฮาภรณ์ น้อย	เสียบไว้ ใน ธรรม์

จะแจก สยาม พากย์ ที่ ๑ ก่อน สยาม พากย์ นั้น คือ คำ พุทธ ภาษาไทย ชั้นเก่า ชั้นใหม่ ทั้ง คำ แผลง แด คำ ตรง ให้ รู้จัก คำ สูง คำ ต่ำ คำ หยาบ คำ ตะเยียด คำ ตะเมียด คำ คนอง ผ่อน ใ้ให้ ค้อง ตาม ความ แด คำ แผลง ที่ ท่าน ใช้ ใน คำ ถอน หนังสือเก่า ๆ ซึ่งมี มา แต่ โบราณ นั้น ท่าน ใช้ ซ่อน เว้น ฤก ธิบ มากนัก เหลือ ปัญญา ที่จะ ตาม คิด ของ ท่าน ให้ กระจ่าง สว่างใจ อย่าง ว่า ถึง คำ แผลง เลย แต่ คำ บุราณ ตรง ๆ ที่เป็น คำ ปุ่น ก่อน จริง ๆ ดู คำ ว่า อคร้าว ดักคิก, อ้ายวม เขียม, เช่น นี้ พุค ษ์ ใน ทุก วัน นี้ ก็ จะมี ผู้ เข้าใจ น้อยนัก ด้วย เปน คำ คน ปุ่น ก่อน สืบ ต่อ ไป ไม่ มี ใคร พุค มา นาน แล้ว เพราะ นั้น ข้าพเจ้า ผู้ จะ เรียบ เรียง คำ พากย์ นี้ คำ ที่ ฤก ธิบ เหลือ ปัญญา จะ ขอ ยก ไว้ จะ ขอ จัก คำ ที่ ต้น ๆ พอ ควร แก่ ปัญญา มา รวบรวม

ไว้ ตาม เห็น พอเป็น เครื่อง สว่าง ทาง บัญญา ของ ครูณ กุมาร ตาม
 ส้มควรว แต่ คำแดง นั้น มี อยู่ ๓ ส่วน คือ คำ สยาม พากย์แดง ๑
 คำ กำพูช พากย์แดง ๑ คำ มคธ พากย์แดง ตาม สัตถกฤษฏ ๑
 จะ แยก คำ สยาม พากย์แดง ก่อน คำ ไทยแดง เทียบ คำ สัตถกฤษฏ
 มีอยู่ มาก จะ เขียน คำ เดิมไว้บน คำ แดงไว้ข้างล่าง เป็น ที่
 สังกศต ดังนี้

ไกร	ว่า ยิง	แขง	ว่า แรง
กำไร		กำแขง	
กฏ	ขตั้ง		
กำหนด	กำตั้ง		
เกิด	ครบ		
กำเนิด	คารบ		
ขาว	คำรบ		
ส่งขาว	เคจร		
ขจร	คเนจร		
กำจร	คณ		
ขจัด	คำณุน		
กำจัด	คำณวน		
ขจาย	จำ		
กำจาย	จำนำ		
เขตตา	จับ		
กำเตา	จำนับ		

อนันตวิภาค

๑๕

คง	}		จัก	}	
จำนง			จำกัด		
คง	}	ว่า ผก	จน	}	
จำนง			จำนง		
แจ้ง	}		จน	}	
จำแจ้ง		จำจน			
แจก	}		เจรจา	}	
จำแจก		จำนินจา			
จ่าย	}		จรรยา	}	ว่า พุค
จำหน่าย					
เจริญ	}		จตุ	}	
จำเจริญ		จตุ			ว่า เจาะ
จรรยา	}	ว่า รุ่ง เรือง	เกิด	}	
จำรรยา			บรรเจิด		
จด	}		จด	}	
จรถ		จำกัด			
จรัล	}	ว่า แจ่ม ว่า แก่	จดของ	}	
จำรัล			จำกัดของ		
เจียร	}	ว่า นาน	เจตย	}	
จำเนียร			จำกัดย		
โจทย	}	ว่า ทัก ท้วง	ฉีก	}	
จำโนทย			ฉีก		

18/03/2565

๒

อนันตวิภาค

ชาญ	}	ตรา	}	ว่าจำ
ชำนาญ		ตำรา		
ชน	}	คิริ	}	ว่าคิด
ชำนาญ		คำวิห		
ชนะ	}	ทรู	}	ว่างาม
ชำนาญ		คำรู		
ซังค	}	ครัด	}	
ชำนาญ		คำรัด		
ประศด	}	ตรวจ	}	
ปรทยด		คำตรวจ		
ชิต	}	ควัม	}	
ชินด		คำควัม		
ช่วย	}	คิ	}	
ชำนาญ		คำนิ		
เขาระ	}	คกใจ	}	
ชำนาญ		คระคกใจ		
ชบ	}	เคียน	}	
ชยบ		คำเคียน		
ทรด	}	ครง	}	
ชำนาญ		คำรง		
ทรก	}	ทถ	}	
ชำนาญ		คำทถ		

อนันตวิภาค

ทนุ	}		เปโร	}
ทำนุ			น้ำโร	
ทวง	}		ปราศ	}
ทำวง			น้ำปราศ	
เทียบ	}		ปราม	}
ทำเทียบ			น้ำปราม	
เทียบ	}		ประจบ	}
ทำเทียบ			บรรจบ	
ขรรณเทียบ		คำ มคธ	วิตก	
ทถาย	}		พิตรก	}
ทำถาย				
ทาย	}		แผ่	}
ทำนาย			ตระแบ่	
บวช	}		แผ่น	}
ผนวช			ตระแบ่น	
บวค	}		ปลาย	}
ผนวค			บรรลย	
บັค	}		ประจุ	}
น้ำบັค			บรรจุ	
ปรุง	}		ประทุก	}
น้ำปรุง			บรรทุก	

๘

อนันตวิภาค

ผสม	}		}	
ประสม		เพราะ		
บรรสม		ไพบระ		
ผสม	}	ว่า ให้รวมกัน	}	
ประสม				ว่า
บรรสม				รนำ
ผสม	}	ว่า ทำให้สนิท	}	
ประสม				ราญ
บรรสม				รนำราญ
ผสม	}	ว่า สู้รบ	}	
ประสม				รอม
บรรสม				รอมม
ประสม	}	ว่า สู้รบ	}	
ประสม				เรียบ
บรรสม				รเบียน
ประสม	}	ว่า แผนก	}	
ประสม				เรศ
บรรสม				รเบศ
ประสม	}	ว่า แผนก	}	
ประสม				ระงับ
บรรสม				ร่างับ
ประสม	}	ว่า แผนก	}	
ประสม				เด็ก
บรรสม				ตเบิก
ประสม	}	ว่า แผนก	}	
ประสม				โลก
บรรสม				ตะโฆก
ประสม	}	ว่า แผนก	}	
ประสม				ตัด
บรรสม				ตะมัด
ประสม	}	ว่า แผนก	}	
ประสม				โตม
บรรสม				ตะโฆม

อนันตวิภาค

เต่า	หตัก เต็ม	เต๋ว็จ
ตำนา		ตำเร็จ
ตำร		สิ้น ตำรค
ตำนาร		สิ้นตำรค
ตำรวด		ตำว
ตำนวด		ตำว
เสียง		ตำว
ตำเนียง		ตำรว
ตำญะ		แด้ก
ตำคัญ		แด้รก
ตำรวด		ชค
ตำรวด		ชำนค
ตำรญ		ชาง
ตำรญ		ชำนาง
รู้ตัก		ชิจู
รู้ตำนิก		ชำนิจู
ตำค	เสียม	
ตำนวด	เส้งียม	
ตำค	ชวย	
ตำรวด	ชำนวย	
ตำญ		
ตำรวญ		

๑. อนึ่ง คำ สยาม ตรง ๆ มิใช่ คำ แผลง เป็น แต่ คำ พุท ของ คน
 บรูณ ยุค ก่อน ๆ เพราะคำ พุท นั้น แผลง เปลี่ยนไป ตาม ยุค ตาม คราว
 คำ บรูณ จึง สืบ สืบ ไป ที่ ละเล็ก ละน้อย จน ไม่ ใคร จะมี ใคร เข้า
 ใจ ว่า เป็น คำ ภาษา อะไร นั้น ก็มี บาง ที่ ใช้ พุท กัน อยู่ ก็ รู้ ตาม
 สังเกต แต่ คำ นั้น แผลง ว่า อะไร ก็ หา รู้ ไม่ เช่น อย่าง คำ ว่า
 กำไร } เป็น ต้น ต่อ ผู้ ที่ ได้ พบ ประ หนังสือเก่า ๆ มาก แด
 ข้าพขอ }
 ได้ ตาม ท่าน ผู้ใหญ่ สูง อายุ แล้ว เอา ใจ ใส่ คิด อ่าน เที่ยบ ทาน ชอบ
 ส่วน ดู จึง จะ รู้ เข้า ใจ บ้าง ด้วย คำ พุท ภาษา ไทย นี้ มัก มี คำ ดาว
 คำ เขมร คำ มอญ ประปน กัน เป็น อัน มาก ยาก ที่ จะ เลือ ก พ้น ดู ให้
 รู้ โดย จริง แด คำ สยาม โบราณ นั้น คือ ดังนี้ ะ

	คำ บด	}	ตรา	ว่า	ของ สำหรับ จำ	
ข้าพขอ	ว่า พอก		ทรวง	ว่า	ถือ ตัว	
	เหตุการ	}	เพรง	ว่า	ก่อน	
ยุบต	ว่า ใจ ความ		เก่า			
ข่า ยาม	ว่า เขย ชม	}	ตระศัก	ว่า	งาม	
ตา ดต	ว่า ให้ สิ้น		เพราะ			
ยง	}	}	ถ่ายยุ	ว่า	ถ่าย เชือก	
อาจ			ว่า ถัด	ทำว	ว่า	ถ่ม
หาญ				ถาญ	ว่า	หัก ทำ ถาย
ตรวจ	}	}	ข้าง ผศ	ว่า	ข้าง ค่อ	
ไตร			ว่า นับ	นกราร	ว่า	ข้าง ตี คอ

แม่หนัก	ว่า	แม่แปรง	เลย	ว่า	กิน
เดี๋ยวนั้น	ว่า	เร็ว นั้น	บีบ	ว่า	กระโดด
ตระการ	ว่า	แปดก	เบื้อง	ว่า	ข้าง
เดิน	ว่า	คชน	สระ	}	ว่า ถ้าง
เห็น	ว่า	เขา ดาด	สระ		
บร้าง	ว่า	บ ได้	กู	ว่า	คัว } ข้า }
ถนิน	ว่า	เครื่อง ประดับ	ปัด	}	ว่า เห็น
เดียน	ว่า	ฝั่ง หน้า	ข้า		
นมหัตถ์	ว่า	แม่	ไผ่	}	ว่า อยาก
คำแหง	ว่า	แขง	ใคร		
ขตั้ง	ว่า	แรง	หวัง		
งิ้ว	ว่า	งู	กุ่ม	ว่า	จับ
ก่อง	ว่า	ใส่ สว่าง	เถียง	ว่า	ถับ
ขจร	ว่า	พุ่ง	กระดัง	ว่า	จับ ถือ
ขจัด	ว่า	ใต้	อำพน	ว่า	ดาษ
นัก นิน	ว่า	เนื้อ อ่อน	ดาษ	ว่า	ถ้วน
โหลง	ว่า	กระเด็น	ทาย	ว่า	ถือ
เวียง	ว่า	กำแพง	เพ็ญ	ว่า	เต็ม
ตาง	ว่า	หมาก	วันเพ็ญ	ว่า วันพระจันทร์เต็มดวง	
ตางถึง	ว่า	หมากถึง	อเคื้อ	ว่า	งาม

		อิมใจ	} ต้ม	ว่า	จึง
อกร้าว	ว่า	อิมยศ		} ตรวง	ว่า
		อิมตมบัติ	} ตันตรวง		
เมื่อ	ว่า	จ้า		} แกลด	ว่า
		ฉัน	} เบิก		
ตัก	ว่า	เว่ง		} ผาย	
		ย่น	} เผย		ว่า
มัน ทัก	ว่า	ย้อ		} ตะเหย	
พ่าง ^๕ น	ว่า	เช่น ^๕ น	} พ้อง		ว่า
				} ข้ายจน	ว่า
เฉก	ว่า	เปรียบ	} ตรวง		
		เหมือน		} ต่างวย	ว่า
เทศย์	ว่า	ยักษ	} แย้ง		ว่า
		ผู้		} ค้าน	ว่า
เดือน พงพี	ว่า	บ่า	} คิง		ว่า
เดือน	ว่า	บ่า		} เตศ	ว่า
เทียบ	ว่า	เหตุ	} กต		ว่า
กั	ว่า	กะเหรียง		} เตห์	ว่า
			} ถวดีย์		ว่า
พระบุ	ว่า	หน้า		} เถลิง	ว่า
		งาม	} เถลิง		ว่า
เสี่ย	ว่า	ทง		} เถลิง	ว่า
		ตะ	} เถลิง		ว่า
เหมือน คำ	ว่า	เสี่ยไฟ		ว่า	๕
		เมา ทัง ห้อย	ว่า	๕	๕
		แขง	ว่า	๕	๕
			ว่า	๕	๕

เผด็จ เจียน	} ว่า คัด	ฉม	ว่า ถิ่นหอม	
		กระยา	ว่า เคื่องสำหรับ	
จำตอง	ว่า อานแดงประดับ	} ว่า ชาว		
พนาศ	ว่า เมาะ		พระบุ ด่อน	
กระตี่	ว่า โทษ		ตักว	
ดิน ถ้าย	ว่า ดิน กตบ กดอก	คำรณ	ว่า ร้อง ครอบ	
กาจ	ว่า คุร้าย	แดง	ว่า แท้ง	
จรว โจง	ว่า จุง ว่าชะโงง	เวีย	ว่า คัดอง	
ค้ำหน้า ซิง	ว่า ประเขินหน้า	} ว่า พ้า		
	ว่า โกรท		โพยม ทาว	
แมก	ว่า แอบ	เหิน	ว่า บิน	
แยง	ว่า แด	} ว่า กระเน		
ตระหนัก	ว่า แน่นอน		ประเมิน ประมาณ	
จำเรียง	ว่า ชับรำ	ด้า	ว่า หมู่เหดำ	
ภาพ	ว่า แคร	ส่งกช	ว่า อยู่เป็น หมู่กัน	
ผลัม	ว่า ทำให้รวมกัน	บ่ออ่าว	ว่า บ่เกรง	
ผล่าน	ว่า ทำให้สนิท	เด็ก	ว่า ยก	
ยวน ใจ	ว่า ยั่ว ใจ	ยายี่	ว่า รบ กวน	
เด่นาะ	ว่า วิ่งเวง	} ว่า โง่ } } อ่อน }		
คำแกง คะคิง	} ว่า ตั้งสนั่น		เซตา	
			กำเตา	
		เจ็ญ	ว่า ตำมาก	

ณะ	ว่า	เสื่อ	หิม	ว่า	คำซ้ำ
ระเอ็ง	ว่า	เข็มขัด	ลาด	ว่า	ระห้อย
กุนท	ว่า	คุ่มหู	กำสรพ	ว่า	สร้อยเส้า
เกยุ	ว่า	สร้อยอ่อน	วันจวน	ว่า	บ่นใจ
สน	ว่า	ร้อย	กรรแสง	}	ว่า ร้อง
คาย	}	ว่า	โหย		
หว่า			เปิดา	ค.ค.	
	คำว่าหว่าใจ		กรรแสงให้	}	ว่า ร้องให้
			โหยให้		
เผื่อ	}	ว่า	กรรแสงหา	}	ว่า ร้องหา
ข้อย			ซ้ำ		
ค				กล่าว	}
เคา	ถึง				
ส	ว่า	เจ้า	แกม	ว่า	ซ้ำเต็ม
ซ้ำ	ว่า	เรา	ถึงแกม	ว่า	โหดซ้ำ
รา	ว่า	เขา	วายทรง	ว่า	ตีอก
ไว้	ว่า	จัดตั้ง	บังอวด	ว่า	นำต่าง
เสาะ	ว่า	ถอด	บังชิง	ว่า	พนัก
เข่า	ว่า	คอย	เทวด	ว่า	ดำปาก
โหด	ว่า	ขัดทุกสิ่ง	จรทกจรเทญ	ว่า	อับจน
แดน	ว่า	คำใจ	ถวิต	ว่า	คิด
สงวน	}	ว่า	เชื้อ	ว่า	โอบอ้อม
สรเต็ม			รักใคร่		

ผดุง	ว่า	คำ	ถนัดถวัน	ว่า	ว่องไว		
ถนอม	ว่า	รักษา	ตัด ๆ	ว่า	เรือช่วง		
อาร์ง บำรุง	}	ใช้เหมือนกัน	กถ้อย	ว่า	เรือโกดณ		
ตฤบ			ว่า	ท่าแพงหิน			
สเทิน	ว่า	สูบ	วัง	ว่า	ที่ถ้อม		
ไฮบ	}	ว่า กอด	จ้านิ่ง จ้านัก	}	ว่า ที่อยู่		
ตระกอง							
ตระโบน							
โถม	ว่า	ดูบ	โรง	ทราบ	คำนำดีว่า		
อร	ว่า	งาม	เกยตา	ว่า	เกยเด็ก		
ว่า	เฮอ	อร	เตียงตา	ว่า	เตียงเด็ก		
หวี	}	ว่า มุ่งหมาย	มะติตา	ว่า	มะติเด็ก ๆ		
จง			}	ว่า ขยัก	คำ	ว่า	ดอชอหวี
จ่านง					หวี	ตา	
พัน	ดอก	ว่า			ผติ	ฉนวน	}
เคียว	ว่า	เคียว	แหน	ว่า	ที่กำมั่ง		
ตั้ง	ว่า	๔	โดย	ว่า	ตาม ๆ		
กรรพุม	ว่า	ตุ้ม	คำ	ว่า	โดยเสด็จ		
ฉวัดเฉวียน	ว่า	เวียน	แรม	ว่า	ค้ำ ๆ คำ ๆ		
ท้อ ถ้อย	ว่า	คำ	ประทับใจ	แรม	แต่		
		คำ	โต้ตอบ		เดือน		

ปาง	ว่า	คราว } เมื่อ }	ต้มมด } ต้มมด }	เซตวัน } เซตพน }	} เป็น คั้น	
เพราะงาย	ว่า	เวลาด้าย	แก้วน	ว่า		ว่องไว
กินเพราะ	ว่า	เวดากิน	แก้ตัว	ว่า	กัถา	
ชรอุ่มชระอ่า	ว่า	คตุ้ม	แก้วน	แก้ตัว	แก่น แก้ว ก็ ว่า	
กัณคาค	ว่า	กถาง	คัจจคำ	} ว่า	} รางวัด	
ว่า กัณคาคสัณษ์	แต่	ศรีกัณคาคพล	ไร			ว่า
ภา	} ว่า	} คั้งตั้ง	ไร	ว่า	ทอง	
บันภา			คัจจคำ	ว่า	เรื่อง	ไร
ภาษา	ว่า	คั้งอยู่	ช้ำ	อุไร	ว่า	ทอง
บำเทิง	ว่า	ริน	เวิง	} ว่า	} เงิน	
ผ้า กัณพั้า	เป็น	คำ	เคี้ยว			กัณ
	คัจจคำ	ว่า	คาค	ผ้า	คาค	ผ้า
	ใน	แผ่น	คัถา	เมือง	ศุโข	ไทย
	ใช้	ไฟ	พั้า	บ้าง	ไฟ	ผ้า
กำพช	กำพช	ใช้	เหมือน	กัน	คำ	ว่า
คัจจ	คำ	ว่า	อัญชยม	กัณ	อัญชยม	
แด	} จง }	} ทัง }	} พัง }	} พัง }	} พัง }	} พัง }
คัจจ	ภว	} ชุทก }	} ชมพุนท }	ใน	กถาง	เวหา
คัจจ	ภว			ชุทก	ชมพุนท	ดี

เกรียง	ว่า	ใหญ่	เยี่ย	}	ว่า	ทำ	ดูจ้คำ																
เกรียง ไกร	ว่า	ใหญ่ยิ่ง	ดอก		ว่า	ทำ	ดูจ้คำ																
ดำเนา	ว่า	ม่อน	เยี่ย	ใด	แต่	ว่า	ดอกดีแล้ว																
แห่ง	}	ว่า	ที่	โถม	คืน	แต่	คำ	ว่า	ดอก														
ตำบล				ชาย	หุ	ชาย	ดา																
สิ่ง	}	ว่า	อยู่	ดูจ้	คำ	ดอง	ก็	ว่า	ทำ	ดูจ้คำ													
สิ่ง						ดอง	ดู	แต่	คำ	ว่า	ขาย	จะ											
	ว่า	บี่	ต่าง	สิ่ง	ดอง	เจ้า	หัด	บ	ได้	หลด	น	เฮย											
คง	ก็	ว่า	อยู่	บา	แดง	ว่า	ทุด																
ประยง	ว่า	อิง	ประ	บุร	พ	ดำ	เนา	ว่า	หัด	เคิม													
	บท	เอา	อ	เป	น	ย	ะ	คน	สำ	นวน	ว่า	คน	ไ้	พั้ง									
นวย	}	ว่า	โ	น	น	ม	อ	ม	มา	มา	ก												
นาค												น	อ	ม									
กรวย	ถว	ย	ก	ร	ว่า	ไห	ว	แม	ง	ม	ำ	ง	ว่า	เว	ร	ำ	ง						
เยิร	ย	อ	ว่า	ย	ก	ย	อ	แ	ห	ว่า	ห	ำ	ง										
ทว	ห	าญ	ว่า	ท	ย	ก	ด	ก	ง	ว	ด	ว่า	ค	ว	ร	ม	เก	ย	ว	ช	อ	ง	
ม	ำ	น	ว่า	พ	ม	ำ	ท	ำ	ง	น	ว่า	ห	น	ก	ดู	จ้	คำ	ว่า					
พ	ำ	ง	ว่า	ส	ร	ำ	ง	ดู	จ้	คำ	ท	ุ	ก	ท	ำ	ง	น						
	ว่า	ด	อง	ไ	ส	ภ	า	พ	ระ	ด	ำ	ง	ง	า	ม	ร	สำ	ย	}	ว่า	เป	ล	อ
	พ	ำ	ง	ม	น	ุ	ค	ย	ใน	โ	ก	ย	นี้	ร	สำ	ย							
	พ	ำ	ง	ว่า	ม	ำ	ก	ก็	ว่า	บ	ด	ำ	ง										

คองไม้ ว่า ปริมณฑล ต้นไม้ ตะหน ว่า ห้วย
 สรกเกรา ว่า บ้านนอก บรรเทา ว่า เขา ว่า ขึ้นไป
 ค้ำม ว่า ทาง ก็ ว่า
 ครมวด ว่า ค่ายล จวบ ว่า พบ
 จ้วน ว่า โอชา สบสิ่ง ว่า ทุกสิ่ง
 กำเก่า ว่า ไร่จ้วน ใน ปลา สัตม์ ว่า ฟัง
 ไร่ยา ในเข้ ของ โทษ เจ้า รั้งรกรค์ ว่า แต่ง สวรรค์
 ด้วยอัน ไต่ ก็ คือ ผาเผือก ว่า เขา ไกรธาศ
 คัด ว่า ปดุก) ตุจคำ ผาหลวง ว่า เขาใหญ่
 เดือน) คำ ใน แผ่น ผาหอม หวาน ว่า เขาคันช
 ว่า คัดผอม มาพันธ์
 ถ้า คัมวงษ์ ไร่ ว่า บุคร์ หลาน ผาดำสามเจ้า ว่า เขา ศรี กูฏ
 เทน ถือ หลับ) คำ ใน แผ่น ดอย ถาว ว่า ภูเขา
 คัดถือ ถัด) คำ ใน แผ่น โคม ว่า น้ำ ไหลจาก
 คัดเมือง สุโขไทย ว่า จรด ทรอกเขา
 ถึง ถูก ถูก ถึง หลาน ส่ว สว่าง ว่า ผี
 คัดเทศม เย็น ชั่ว หลับ สืบ แมน ว่า เทวะตา ตุจ
 คัดเพียงนี้ คำว่า สรรคัน หมู่ แมนมา
 ประมง ว่า พวานปลา เมือง แมน ว่า เมือง เทวะตา
 สระสี่แจง ว่า สระ สี่ เหลี่ยม รวงช้าง ว่า งาน ตุจ คำ
 เหมือน ว่า คดอง น้อย

ว่า พระศูตดำเนินหงษ์ พฐุ	เทียม รัต	} ว่า เท่าถึง
อัน รวง ช้าง ย่าง เยื้อง	เทียม ทัน	
ระนำ นาง	โชติ	} ว่า รุ่งเรือง
ข้า ช่อน ก็ ว่า งาม	ชวลิต	
เค้า ว่า ไป มา	มถัน	} ว่า จึง
ไต่เค้า ว่า ต่าย ไป	ฝั่ง	
ฝ้าย ว่า ถูก คุก คำ ว่า ภู	สร้ง	
จะ ผุด ฝ้าย ไป ตาม พรหมณ	ชั้น	} ว่า เร็ว
อรร แก้ง ว่า กัดอง แกดง	พถัน	
แผน ว่า พรหม คุก คำ ว่า	รมัต	
ขุนแผน แรกดู ตินเอา ที่ แด	เสวิต	} ว่า รุ่งเรือง
คำ ว่า แบบ แผน คือ แบบพรหม	ชัชวาลย์	
ด้วยใน โถกย นี เคยนับถือพรหม	ถกิง	
เป็น ไหญ่	คำกิง	} ว่า สว่าง
พี่ เพ็ญ ว่า เหมือน คุก คำ ว่า	โพรงพราย	
ใจ เพ็ญ พ้า ทำ ทาน	ก่อง	
ฉิน ฉิน ว่า เช่น	ก่อง	} ว่า กระจ่าง
ประเลห์ ว่า คล้าย	กระจ่าง	
เตรียม ว่า เคียง	ฉงน	} ว่า สดใส
พ่าง	สันเทห	
บุณปาน	กังชา	
	สงกา	
	พวง	
	กินหนาง	

12/03/2025

ตราดิน	ว่า จำ ทรัพย์	ตด	} ว่า ถึง
อาเคียร พาท	ว่า ถวาย พร	รอด	
ครอบครอง	ว่า ปก คตุม	จอด	
ถนิมมาถย์	ว่า เครื่องประดับ	สุ บันตุ	
ทำ เปน พวง ดอกไม้		กำหนด	ว่า ของ บุษบา
ชดกร กระทั่ง แสง	ว่า อ่อน มือ	นำ บวง	ว่า บุษบา
จับ ฮาดูช		นางเยาว์	} ว่าหญิงงามอย่างดี
เขี้ยว	} ว่า เร่ง ตูจ คำว่า	นางพาด	
ตัก		นางโพช	
ไถ่ ชัน เขี้ยว ผูก ข้าง	แต่ ตะคัก	นางนุช	
ผดุง บให้เซ		นางถักษณ	
ม้า กำน	ว่า ม้า ผ่าน	นางราม	
ม้า แพน	ว่า ม้า ทอน	นางพงา	
ม้า โยง ยาน	ว่า ม้า ชักกรถ	นางคราญ	
จำแดง	ว่า แจง รูปเดียว	ทม่อม	} ว่า อ่อนนุ่มตุงคำ
แจง ออก เชน รูปต่าง ๆ	คือ	ตำภา	
นฤมิตร		ถ่ายของ	
พ่าย	ว่า แพ้	ว่า ต้น กด้วยทอง	ถ่ายของ
แหง	ว่า ถิน ใจ	บิตร บรรดา	
เกียง	ว่า ร้าย	เสียมดาร์	} ว่า ค่อย ยก่าง
ขวัญ เกียง	ว่า ขวัญ ร้าย	ไชยชาย	
		มณีมนา	

เด็ก
ฉัน
ฉัน
คิด } ว่า เช่น
      }   } ที่ไป ของ ชาว เมือง
      }   } ผล ไม่ เป็น ต่อ ฉาย ว่า เป็น ชั่ว
      }   } ต้อง ครั้ง

นิยม همین ว่า ต้อง همین
บร๊าง ว่า บได้จุดค่าว่า
      }   } ณี เรา บร๊าง ทูต ชีวีศรี เรา
      }   } บร๊าง นาน

อนึ่ง พึง ให้ สังเกต ว่า คำแม่ กณ ที่มีต้น อุ ต้น อุ นั้น แผลง ถึง

คำมีตัว ๑ ได้ จุดค่าว่า

คำณน	{	มุด	{
คำณวน	}	มวด	}
มรุชา	{	ขมู	{
มวธา	}	ขมว	}
ทู	{	บริมูรณ	{
ทวด	}	บริมวรณ	}
		เช่น นี้ เปน ตัวอย่าง	

อนึ่ง คำใดมีตัว ๒ อยู่ท้าย คำนั้น ถึง ไม่ลงไม้เอก ก็ ต้อง

อ่าน เปนเสียง ลงไม้เอก จุดค่าว่า

เด้นท	ว่า	รัก	สืบคาท	ว่า	๗ วัน
เตท	ว่า	เปรียบ	มาท	ว่า	ผี
เทท	ว่า	กาย	หน้าราหู	ว่า	หน้าราหู
พด พยุท	ว่า	กระบวน พด	ศรี สิริยพาท		
โทท	ว่า	ทองแดง	พระตราครุฑ พาท		
โมท	ว่า	ทอง	แป้น		

เขา	}	ว่า	เดือน	แสดง	}	ว่า	ของ ร้าย
แถว		ว่า	เดือน	สั่งแดง		ว่า	ของ ร้าย
สิ่ง	}	ว่า	อยู่	กรอ	}	ว่า	เข็ญใจ
สิ่ง		ว่า	อยู่	การอ		ว่า	เข็ญใจ
จง	}	ว่า	ผูก	ตราญ	}	ว่า	ตมาย
จำนวน		ว่า	ผูก	ตำราญ		ว่า	ตมาย
สรรม	}	ว่า	ขอ	นงาย	}	ว่า	กลาง วัน
สรรวม		ว่า	ขอ	จ่างาย		ว่า	ถ่ายมายเกินเวลา
อวย	}	ว่า	ให้	น	}	ว่า	อยู่
อานวย		ว่า	ให้	เนา		ว่า	อยู่
เขเตาะ	}	ว่า	หนุ่ม	เดียร	}	ว่า	คิเตียน
กำเตาะ		ว่า	หนุ่ม	คำเนียร		ว่า	คิเตียน
ตรง	}	ว่า	อก	เตถึง	}	ว่า	ยกขัน
คำตรง		ว่า	อก	คำถึง		ว่า	ยักก็ว่า
ทรง		ว่า	อก	คำถึง		ว่า	ยักก็ว่า

คำที่แสดง ฤก ไป กว่านี้ ก็มีอยู่ มาก เหลือบัญญัติที่จะรู้ ชักเอา
แต่ที่พอรู้ว่า ว่าได้ พอให้ กุลบุตร ตั้งเกิด จำเท่านั้น อนึ่ง คำกำพูช
พากย์ตรง ๆ ไม่ได้แสดง ท่านเอามา ใช้ ใน คำกาพย์ โคลง ก็มี
มาก เหมือน คำเหล่านี้

ตรอม	ว่า	ระบบ	ถัน ดุก	ว่า	เจ็บหนัก
กระหาย	ว่า	ร้อนใจ		ว่า	ถึงโศกก็ว่า

ประปราน	ว่า	ขี้ นอก	แมดเมอ	ว่า	ผลไม้
ระฤก	ว่า	คิด ถึง	ส้มบอก	ว่า	เบต้อก
กั๊ดเอา	ว่า	เลี้ยง กระแส	สติค	ว่า	ใบไม้
รันท่า	ว่า	ระทม	พะเยย	ว่า	พวง (
ฮาสูร	ว่า	ส่งสาร)	ผกา	ว่า	เกสร)
		เอ็นดู ก็ว่า)			ว่า
วาม	ว่า	เสียว	กระบอก	ว่า	กั๊ด
คั้น เหม	ว่า	หาย ใจ	กระบัน	ว่า	กั๊ด ช้อน
พันรก	ว่า	โกธ รุ่ง	พิโตร	ว่า	พั้ง
กำจาย	ว่า	ไกล	ตะออ	ว่า	งาม
ชิต	ว่า	ใกล้	ตำภา	ว่า	หนุ่ม ช้อน
โอบ	ว่า	กอด	รำยวน	ว่า	ห้อย ย้อย
กระโบม	ว่า	กอด	ดม	ว่า	กั๊ด
ตาเพ	ว่า	โถม	กระออบ	ว่า	หอม
ทัน ทัง	ว่า	มัน ถึง)	กระเอม	ว่า	หวาน
		คอย ก็ว่า)			ว่า
ตัน โทม	ว่า	ห้อม กั๊ด	ไทย ไร่	ว่า	เอมใจ)
อัน โทม	ว่า	ท่อง เทียว	ส้มอง	ว่า	รอง
ขจี	ว่า	อ๋อน	แซ	ว่า	พระจันทร์
จัต	ว่า	แก่	ผกาย	ว่า	ดาว
เคิม เมอ	ว่า	คั้น ไม้	โถง	ว่า	กระวัน

พระหาม	ว่า ไก่ ^๕ รุ่ง	กำมดา	ว่า ง้าว
สเมก	ว่า พุ้ง ^๕ นี้	กำมิต	ว่า มีด
เที่ยง	ว่า ตรง	จำหาย	ว่า หมวก
ต่างาด	ว่า เย็น	จำหัน	ว่า เชิด
ชิ่ง	ว่า แม่ ^๕ น้ำ	กำพง	ว่า ทำ ^๕ น้ำ
ทัก	ว่า น้ำ	ประเจียด	ว่า ผ้า ^๕ สี่เหลี่ยม
ชำเราะ	ว่า ซอก	ชำนิ	ว่า ที่ ^๕ นึ่ง
ชำเรา	ว่า หลับ	ชำนหม	ว่า ที่ ^๕ เขี่ยบ
โตมไพร	} ว่า แหว ^๕ ไร่	กั้นแฉ	ว่า เชือก
ตอมไพร		กั้นแสง	ว่า ร้อง ^๕ ให้
เส้มา	ว่า หญ้า	ครวี่	ว่า กวัด ^๕ แก้ว
เซมา	ว่า ตำ	ฉมวอย	ว่า ได้ ^๕ บ้อย ๆ
ตระหอม	ว่า แดง	จำเบ้ง	ว่า รบ ^๕ พุง
สระบง	ว่า เหลือง	จำบัง	ว่า หาย ^๕ คิว
ส้อ	ว่า ชาว	กาจ	ว่า กัด ^๕
แสง	ว่า ฮาว ^๕ ร	ชตาด	ว่า กัด ^๕
ดาว	ว่า ตาบ	} มข	} ว่า หน้า
ดำแพง	ว่า หอก		
กำเพดิง	ว่า ฝน	สก	ว่า ผม
มาตา	ว่า ทวน	เจิม	ว่า คิว ^๕
	} คม ^๕ ก็ ^๕ ว่า	กรรเจียด	ว่า หู

เนตร	ว่า ตา	จรุก	ว่า หมู
โอรุ	ว่า ปาก	จะแก	ว่า สุนัข
ถนิม	ว่า ฟัน	กะปะ	ว่า แพะ
เตาะ	ว่า นม	กัณฑอง	ว่า แมง ภู
ไต	ว่า มือ	ชตอย	ว่า แมง ป่อง
เชิง	ว่า ท้าว	ชมุม	ว่า ผึ้ง
สระแบก	ว่า หน้	มัน	ว่า ไก่
โรม	ว่า ขน	กุงอก	ว่า นกยูง
กระจอก	ว่า เต็ม	กงาน	ว่า ห่าน
ขนอง	ว่า หลัง	กุงอน	ว่า นก ค้อน ทอง
เด่นง	ว่า เขา	สถาบ	ว่า มุก นก
สดำ	ว่า ขวา	พด	ว่า งู
เดวียง	ว่า ซ้าย	ปรัก	ว่า เงิน
ตัวไร	ว่า ซ้าง	มาศ	ว่า ทอง
พต	ว่า งา	สพัน	ว่า ทองแดง
เวง ไกรย	ว่า เข้า หลัง	กรอง	ว่า กำไล
และ	ว่า ม้า	ถมอ	ว่า หิน
ชดา	ว่า เลื้อ	สถ	ว่า หุมก
รมาค	ว่า แรค	มุต	ว่า พลุ
อัน สาย	ว่า กระต่าย	กนำ	ว่า ยา
สวา	ว่า ถึง	กำบอ	ว่า ปูน

ผูก	ว่า บัว	ผูก	ว่า น้อย
ระลือ	ว่า ไม้ไผ่	ผลอง	ว่า ข้าง
เต็ม	ว่า คั้น		ว่า รอง
ตุก	ว่า เรือ	ชดจน	ว่า ตั้ว
โตนด	ว่า ตาด	นาย	ว่า เข้า
พเนา	ว่า มคุม	นายศรี	ว่า เข้าเป็นศรี
มต้อย ดาก	ว่า ผดด้กัอน	เดมิณ ไพร	ว่า พราน บ้า
สอบ	ว่า ชั่ง	จำทับจำทง	ว่า นกโผ ไปมา
ฉนัง	ว่า หม้อ	ศรี ตฤ	ว่า ปลตา
เพลิง	ว่า ไฟ	โก ไต	ว่า กุ้ง
กระขอม	ว่า หม้อน้ำ	เด็ก	ว่า ยก
ชุกติ	ว่า แดงโม	มาน	ว่า มี
สวาย	ว่า มะม่วง	เจริญ	ว่า มาก
ตระกวน	ว่า ผักมั้ง	เส่นาะ	ว่า จังเวง
เผตียง	ว่า ฝน	เมิด	ว่า คุ
ชยน	ว่า ดม	ยด	ว่า เห็น
กูด	ว่า ตุก	เลวง	ว่า หดง
เงา	ว่า หดาน	เวียบ	ว่า ระตึง
บอง	ว่า พี	จำ	ว่า คอย

ไทย ไซ้ ว่า ประจำ คือ

18/03/2565

๕

L58336

เรือ ประจำท่า	}	ยม	ว่า	ร้องให้	
คน ประจำงาน		ชนน	ว่า	หมอนอิง	
เบิก	ว่า	เบ็ด	เขนย	ว่า	หมอนหนุน
เลดู	ว่า	ทาง	กัน ชิง	ว่า	คัน ชั่ง
ไพโร	ว่า	ป่า	ฉนำ	ว่า	ปี
พนม	ว่า	ภูเขา	ปราณ	ว่า	วงษ์วาร
ทม	}	ว่า		ใหญ่	อก
ทมม					
แต่ดก	ว่า	ถั่ว	โดกทา	ว่า	ท่านว่า
อัญ	ว่า	ข้า ขยม	ตุ	ว่า	ไป
ก็ว่าข้า	รวม	กัน เข้า ทั้ง	ขยैयाขยอนว่า	สนั่น	ห้วน ไหว
๓ คำ	อัญ	ขยมว่า	ข้ายาน	ว่า	ห้วน ไหว
สวม ซีพ	ว่า	ขอ ซิวีตร์	งจิต	ว่า	มีด
โรงคัถ	ว่า	โรงที่ เฝ้า	ระเจิง	ว่า	โค่น
รุหาญ	ว่า	ประคุด	รตม	ว่า	ถ่ม
จำเหยง	ว่า	ซึก หนึ่ง	เค็จ	ว่า	ขาด
จ้งหุน	ว่า	ไหล	โฆมคขม้ง	ว่า	ซากศัพ
ไฟทโกรม	ว่า	เจ้า แผ่นดิน	สดุดสดับ	ว่า	ถัม คาย
ชวา	ว่า	แขก	บัตบั้ง	ว่า	สัญญา
โฆมค	ว่า	ผี	ณามหุ	ว่า	เด็ดคไหล
ผลือ	ว่า	ปม	จราถพง	ว่า	เต็มคุน้ำ ห่วมฝั่ง
			อค์	ว่า	พวก

ไพรวาง	ว่า	ม้ายาว	เถถึง	ว่า	สังคักดิ์	}		
คังวาย	ว่า	ถวาย			รุ่งเรืองก็ว่า			
ศรี	ว่า	นางคจุคำ	กระดา	ว่า	ท่วงที			
แม่ตาตาด	ให้	หาศรี	ฉะแอก	ว่า	อิม			
ระตง	}	ว่า	เอนค	อนาค	วังกวต	ว่า	ยง	หนอง
ระตง					เจวียง	ว่า	ร้อง	ใช้ว่า
บังคัต	ว่า	เผ้า	คจุคำ	จำเวียง				
	ว่า	บังคม	บังคัต	ของ	เนื่อง			
เตียง	ว่า	รู้						
ถวอ	}	ว่า	ทำ					
ถพอ				เฉนียร	ว่า	ฝั่ง	น้ำ	
บาน	ว่า	ได้	พระกราวญ	ว่า	พระยี่ภู่	แดง		
กุมบาน	ว่า	ไม่ได้	ใช้ว่า	กักราวญ				
ไซมย	ว่า	ทั้ง	ควง	ว่า	แก้ว			
มันแดง	ว่า	เด่น	อังกัต	ว่า	ไถ			
กรรธา	ว่า	กถม	คระชั๊ก	}	ว่า	เย็น		
ทักคระชั๊ก	ว่า	น้ำ	คระจัก					
ปลาเขมาโกรย	ว่า	ปลา	แดง	}	ว่า	ตัว		
คักขมม	ว่า	น้ำ	ชถวน					
แสงบถธา	ว่า	หนังสือ	เตว็จ	ว่า	เที่ยว			
กุมมาน	ว่า	ไม่มี	ณบง	ว่า	พี			
			คุดะ	ว่า	ไปถึง			

คำ ใช้ว่า ตต		ผลุแบก	ว่า	ทาง แยก		
จวน	ว่า	พบ ปะ	ตบ โคง	ว่า	ทุก วัน	
จูด	ว่า	เข้า ไป	เปรอก	ว่า	ใช้ แผลง	
เจน มวก	ว่า	ออก มา		ว่า	บำเรอ	
บำ ไบต	}	ว่า	ดูย ได้	มะมุง	ว่า	แมตง ส่าบ
บำ โบ				รุน โรม	ว่า	แมตง วัน
คำ ไบต				ตมาต	ว่า	แมตง หวี
ชีกอ้วน	ว่า	ตั้งขึ้น	มุดง	ว่า	มั้ง	
เยิง	ว่า	เรา	ตวัอย	ว่า	ร่าน	
ชบูก เพรียง	ว่า	รับ ขวัญ	ตุด	ว่า	รัน	
ค่างน	ว่า	หนัก	ระมา	ว่า	เหต็อบ	
ควร แสงยง	ว่า	น่า ถัด	เสด็จ	}	ว่า	ตุดการ
ชะมา	ว่า	แมว	ส่ำเร็จ			
กะบอก	ว่า	กา	เสด็จ	}	ว่า	ท่านผู้ ให้จับ การ
จัน เตอ	ว่า	ตำ ห้วย	ตมเต็จ			
จัน ตอง	ว่า	ตำ ชาร				จม กัม มุชพากย์
เทียม	ว่า	ชิต				
เตาะ	ว่า	ก่ง				แต่ นี้ คำ ชวา
คำ เติง	ว่า	ก่ง ชัน	ตะการะ	ว่า	ตอก ไม้	
เจน	ว่า	ออก	การะมูหนิง	ว่า	ตอก แก้ว	
ผลุบก	ว่า	ทาง เดียว	มาตาคี	ว่า	ตอก มติ	

มดาวอกันต์	ว่า	ดอก มลิซ้อน	นนครา	ว่า	กะถิน
อันกาลา	ว่า	ช่อนกถิน	มิวันตี	ว่า	ดาวเรือง
ชิกาตัน	ว่า	ดอก เข็ม	หุหนึ่งหั้น	ว่า	บานมีรุ้ ไรย
การ สะมา	ว่า	ชมพู่	จิวังรอก	ว่า	ดอก พตัมพดีม
สะการตาหั้น	ว่า	กรรณิกา	โส้กกาตนา	ว่า	ต้น โส้ก
กาตัต	ว่า	สาย อยุค	มายัง	ว่า	ดอกหมาก
บุหงามตาขอ	ว่า	ดอก มติลา	มังหั้น	ว่า	ดอกมพรวัว
บุหงาปะหั้น	ว่า	ดอก พุทชาติ	จารุน	ว่า	น้ำดอกไม้
จาวะจาวี	ว่า	ดอก ชะบา	จินตนา	ว่า	ต้นจันทร์
อังษนา	ว่า	ดอกประดู่	นะวาระ	ว่า	กุหลาบ
ปะหั้น	ว่า	ดอก ดำเคี้ยก	ยังหยัง	ว่า	รูปร่าง
ส้าวะจาวี	ว่า	ดอก การะเกด	คะหั้น รัต	ว่า	เป็น ใหญ่
นากา อี	ว่า	ดอก ส้าวรี	จินตะหระ	ว่า	ฉลาด
คั้นหยง	ว่า	ดอกพิกุล	ฮุนากัน	ว่า	เต็มยาว
คตัง	ว่า	อัญชัน	ส้าวรี	ว่า	งาม
บุษบาอินตรา	ว่า	พุทรา	เอหยัง	ว่า	คนดี
ปานีเยน	ว่า	กระดังงา จีน	กาหตา	ว่า	เหมือนดอกไม้
ยังกาชดา	ว่า	มคาด	ขงค้ คีรีปะคา	หระว่า	จอม กระษัตร์
กสุมา	ว่า	ดอกคำ	รเด่น มนตรี	ว่า	เจ้า พ้า
บุตรีตระกูลม	ว่า	นางแย้ม	ระเด่น	ว่า	เจ้า

เมฆาวิยภัก	ว่า	เรื่องฤทธิ	อังกาศ	ว่า	ฟ้า	
ไม่มีเสมอ			อุคน	ว่า	ฝน	
ยาหยัง	ว่า	ชนะศัตรู	เกษ	ว่า	นาง	
พันธุ	ว่า	รบกัน	ดิปา	ว่า	ตภ	
อาแด	ว่า	กฤษ	ดาโมร	ว่า	คนรำ	
ปะหมันอาหัย	ว่า	น้ำ	กระยาหนัน	ว่า	วิมาน	
กะกั	ว่า	พี	องค์ปะตารกาหตา	}	ว่า	ทะเลคา
ยาหัย	ว่า	น้ำขิง	อสังัญญแดหวา			
บั้นจุเรศ	ว่า	โจร บำ	ดาตัต	ว่า	แก้วหู	
ชนะ, ตในย	ว่า	ลูก	ตีกาหัง	ว่า	เรือนแก้ว	
ระตุ	ว่า	เจ้าเมือง	เมระ	ว่า	เงิน	
อินันตุ	ว่า	น้องเขย	ปะเสหรีนาฮากง	}	ว่า	ดูกลดวง วัง
กัตาหัยน	ว่า	มหาเด็ก	วงศาหาปาคี			
ปาปะอะหัย	}	ว่า	บิตา	ก้ามังตะการ	ว่า	ตำหนัก
สังคาตา				ก้ามังวิถิต	ว่า	ตำหนักในสระ
มะตาหรี	ว่า	พระ อาทิตย	นัคหรี	}	ว่า	เมือง
วียน	ว่า	ขัน ที	นัคหรา			
บุหตัน	ว่า	พระจันทร์	บายสุหรี	ว่า	สระน้ำ	
กะหรัตกตีกา	ว่า	ม้า ไซ้	กาญจนา	ว่า	ทอง	
ฮาบิคตาหรี	ว่า	นางฟ้า	กุกุญ	ว่า	ภูเขา	
สัมมัน	ว่า	ขอ เฝ้า	อุสา	ว่า	เนื้อ	

บุหร่ง	ว่า	นคยุง	ยิวา	ว่า	ดวง ชีวิตร
คาราไต	ว่า	ตอกบัว	ประทง	ว่า	โจร
ปลตาปา	ว่า	บวช	มรุมมณาหระ	ว่า	เที่ยว บ้า
กะมิงวราสัต	ว่า	แมตงภู่	สระบร	ว่า	ตะกัลลือ
บิกูประมาหมาว่า		นักบวช	ยงเง็ด	ว่า	ย่องหนอง
ฮายัน	ว่า	ผู้ชายบวช	อุสังหงัน	ว่า	เสด็จ
สังปติเหระ	ว่า	ฤาษี			
แอหนัง	ว่า	ผู้หญิง บวช			วอ

คำ ขวา ซัก มาไว้ พอแทรก ใช้ ใน คำ กอตอนกาศย์ โคตง เท่านั้น

ค่อน ไปได้จะว่าด้วย ราช ภาษา ราชาศัพท์ ที่ ใช้ สำหรับ ราช

ตระกูล ราชภาษาที่ เรียก ว่า ราชาศัพท์ สำหรับ ผู้ ซึ่ง จะทำราชการ
จะได้ กราบ ทูล พระเจ้า อยู่ หัว สมมติเรียก ว่า ราชาศัพท์ เป็นแบบ
แผน เขี้ยง อย่าง มี มา แต่ ก่อน ให้ ซัก ราชการ ทั้ง ปวง เรียน รู้
สังเกตุ จำ กำหนด ไว้ ให้ แน่นนอน อย่า ให้ พั้งพลาด ใน ที่ จะกราบทูล
พระกรุณา แต่ จะแต่ง โคตง ฉันทกาศย์กตอน จะได้ ใช้ คำ ให้ สูง สัม
คความ แต่ ราช ภาษา ราชาศัพท์ นั้น แบบ มี ดังนี้

พระเคียร	} ว่า	หัว	พระเม้าพี	ว่า	จุก
พระเจ้า			พระจุจามะณี	ว่า	ปิ่น
พระเกษ	} ว่า	ณม	พระเวฐนะ	ว่า	ผ้า โปก
พระศก			พระภักตร์	ว่า	ดวง หน้า
พระเกษ			พระ นระดาต	ว่า	หน้าผาก

พระอุณาโลม	ว่า	ชนที่ห่างคือ	พระไศตร	ว่า	ช่องหู		
พระโขนง	}	ว่า	ศิว	พระทามิกะ	ว่า	เครา	
พระภมู				พระมคฺ	ว่า	หนวด	
พระเนตร	}	ว่า	ดวงตา	พระศอ	ว่า	คอ	
พระนัยนะ				พระวากขณฺญ	ว่า	ไหประรำ	
พระจักษุ				พระอริษา	ว่า	บ่า	
พระนาสิก	}	ว่า	จมูก	พระอริษา	ว่า	ไห	
พระนาถา					พระอริษกฏ	ว่า	จะงอยบ่า
พระปราง	ว่า	แก้ม	พระพาหา	}	ว่า	แขน	
พระอะธา	ว่า	ตึง					พระพาหุ
พระมีพัก	ว่า	ไผ่	มุดแมงดัน	พระกรรบูร	ว่า	ศอก	
					พระโอษฐ์	ว่า	ปาก
พระหनु	ว่า	คาง	ริมฝีปาก	ข้อพระกร	}	ว่า	ข้อมือ
พระมุตชิวหา	ว่า	คาง	คาง	ฝ่าพระหัตถ์	ว่า	ฝ่ามือ	
					พระมุตชิวหา	ว่า	คาง
คันพระหनु	ว่า	ขาตะไกร	คาง	นิ้วพระหัตถ์	}	ว่า	นิ้วมือ
พระทามะ	ว่า	เขี้ยว	พระคชนี	ว่า	นิ้วชี้		
พระกรรณ	ว่า	ใบหู	พระมขณิมา	ว่า	นิ้วกลาง		
				พระอนามิกา	ว่า	นิ้วนาง	

พระกนิฐา	ว่า	นัยก้อย	พระบาท	ว่า	เท้า
พระนระชา	ว่า	เด็บ	พระปราศน์	ว่า	ข่ม
พระกัจฉะ	ว่า	รักแร้	พระมังสะ	}	ว่า
พระอรุระ	}	ว่า	พระนางสา		
พระทรวง			อก	พระโธมา	ว่า
พระถัน	}	ว่า	พระอัมฐิ	ว่า	กระดูก
พระเต้า			นม	พระฉวี	ว่า
พระนาภี	ว่า	สะดือ	พระเซพะ	ว่า	หน้าตาย
พระอุทร	ว่า	ท้อง	พระเส่มหะ	ว่า	เส็ด
คังท้อง	ว่า	ทรงครรภี	พระบุพโพ	ว่า	หนอง
พระปฤษฎางค์	}	ว่า	พระโลหิต	ว่า	เลือด
พระขนอง			หลัง	พระเสโท	ว่า
พระปรัก	ว่า	สีข้าง	ประชวร	ว่า	เจ็บ
พระกฤษฏี	ว่า	เขว	}	ว่า	เหียน
พระโสณิ	ว่า	ตะโพก			
พระอรุ	ว่า	ต้นขา	}	ว่า	ไฮ
พระเพธา	ว่า	ขา			
		คัก	พระกรวระ		
พระชาณ	ว่า	เข่า	พระปี่นาสะ	ว่า	ทรงจาม
พระชงฆ์	ว่า	แข้ง	พระอุเทกะ	ว่า	ทรงเรอ
พระโคปปะกะ	ว่า	ข้อเท้า	พระชิประสัทโท	ว่า	ทรงกระแอม
			องค์ที่ตีบ	ว่า	พระคุษถาน

พระอินทกะ	ว่า	อุกคันทะ	พระตงกัศตะ	ว่า	แหนบ				
พระภุษา	ว่า	ผ้าหุ้ม	ฉลองใจ	}	ว่า	ไม้เกาหลัง			
ทรงสพัก	ว่า	ผ้าห่ม	นารายณ์หัตถ์						
คฤมประรม	ว่า	ห่มนอน	ฉลองพระเนตร์	ว่า	แว่นตา				
ฉลองพระองค์	}	ว่า	เสื้อทรง	ฉลองพระหัตถ์	ว่า	}	ชั้น		
พระกัญจุกะ								}	ตะเกียบ
รัตพระองค์									
ฉลองพระบาท	ว่า	เกือก	ทองพระบาท	ว่า	กำไลเท้า				
เจ้าต่างกรม	ว่า	รองพระบาท	ทองพระกร	ว่า	กำไลมือ				
โกไสยะพัศร์	ว่า	ผ้าไหม	พระธำมรงค์	ว่า	แหวน				
กัปปาสักพัศร์	ว่า	ผ้าด้าย	พระราชธัญจกร	ว่า	ตราหลดวง				
อุทุมพรพัศร์	ว่า	ผ้าไหมเดือ	ธารพระกร	ว่า	ไม้เท้า ไม้จ้ำ				
รัตกำพด	ว่า	สำนแดง	พระอัญจกร	ว่า					
สุดแต่เรียกกัน	พด	เป็น	สำน	ทั้ง					
ชั้น แด									
พระวิศุศร์	ว่า	มุ้ง	ทรงพระลำอาง	}	ว่า	ทาแป้ง ทากระแจะ			
พระศุศร์	ว่า	ม่าน	ทรงพระสุคันธ						
พระถ่วม	ว่า	หีบหมาก	ทรงเครื่อง	ว่า	}	แต่งตัว คัตฉนม			
พระมั่งสี	ว่า	จอกหมาก	พระฉาย	ว่า			กระจก		
พระแสงกรรบิต	ว่า	มีดหมาก	พระแสงเงินยด	}	ว่า	หวี			
พระแสงปะนาค	ว่า	ตะไกร	พระแสง วงเดือน						

บรมชม	}	จำ นอน	เด็ดจ	จำ ไป		
เข้าที่			ประพาศ	จำ เทียวเด่น		
พระตำอาน	}	จำ เครื่องหอม	พระไปยงกา	จำ บูทวด		
พระสุภานธ์				จำ คาววด		
ทรง พระ กระจาดนาน		จำ สระยม	พระเปตตามไทยิกา	จำ ย่า		
สงหน้า		ใน วัน สุริยุปราคา				
จันทรุปราคา		แถ วัน มหา	พระไอยกา	จำ บู		
				จำ ตา		
ส่งกรานต์		แดงกรานต์	ได้ขึ้น			
เรียก		จำสงหน้า	มูรธาภิเศก			
ทรงพระสุบิน		จำ สัน	พระมาตุละ	จำ ตุง		
ชั้นพระสุธารศ		จำ น้ำ	ด้วย	พระมาตุธานี		
				จำ ป้า		
พระสุธารศ		จำ น้ำ	ด้วย	พระมาตุจณา		
				จำ หน้า		
พระสุธารศชา		จำ น้ำ	ชา	พระเชษฐา		
				จำ พี่		
พระสุพรรณศรี		จำ กระจ	โตนเด็ก	พระอนุชา		
				}	จำน้อง	
พระสุพรรณราช		จำ กระจ	โตนใหญ่			
พระตะพาบ		จำ หนัสน้ำ		พระกนิษฐภคินี		
					จำน้องหญิง	
พระสุพรรณภานี้	}	จำ	ไต่กับเข้า	พระภาคา	จำพี่น้อง	
						ไต่
พระเชนย		จำ หมอนหนุน		พระราชโอรส	}	จำลูกชาย
พระชนน		จำ หมอนอิง		พระราชบุตร		
				พระราชกุมาร		

พระราชธิดา	} ว่าลูกหญิง	ทอดทิ้ง	ว่าปูเครื่องถาศ
พระราชบุตร		พระเต้า	} ว่าคนโท
พระราชกุมารี		พระสุวรรณกิงคาร	

พระเจ้าอุภยาเธอ	ค่างกลาง	ฉลองพระหัตถ์ปรงพระสุคนธ์	
พระนิตา	ว่าหลาน คือ	พวยตักพระสุคนธ์	ช้อนตัก
ลูกของลูก		น้ำพระสุคนธ์	ว่ากะบวย
พระภาคินัย	ว่าหลาน	เป็นผีว่า	ประชวร พระยอต

คือ บุตรของ	พี่ชาย	} ญาโย	} ญาตา
	น้องชาย		
	พี่หญิง		
	น้องหญิง		
		เบญจมา ว่าประชวร พระ	
		กนิยาทุเตา	ว่าเสวยพระ
		โอสถประจ	

พระสัสสุระ	ว่าพ่อ ผัว	ตงพระบังคดหนัก	ว่าอุจจาระ	
พระสัสสุ	ว่าแม่ เมีย	ตงพระบังคนเบา	ว่าขี้ส่าวะ	
ชามาดา	ว่า ลูกเขย	ล้างมือ	ว่าชำระ พระหัตถ์	
พระสุนิสา	} ว่าสโถ	ล้างเท้า	ว่าชำระ พระบาท	
พระสุนหา		ประชวรพระโส้ทะ	ว่า บวม	
ทรงพระคำวิหิ	ว่าคิด	ทุกวันนี้	ใช้ โส้ทะ	ว่า บวม
ทรงพระราชนิพนธ์	ว่าคิด หนังสือ	จะเรียก	ให้ ลูกจริง	นั่นว่า
		พระโส้ทะ		

บทกตอน

พระนทัน	ว่าเตียง	} ว่า	} กระยา เสวย
พระยี่ภู่	ว่าที่นอน		
		ใส่ภาชนะ	แล้ว ว่าเครื่อง

อนึ่ง ของ สิ่ง ไต ที่จะต้องกราบทูล พระกรุณา แม้น เป็น คำหยาบ

คำผวน ห้ามมิ ให้ กราบทูล ดังคำ เรียก ว่า ผักมั่ง }
 หมา }
 แด แมว } ชีเยียว
 นกกา }

เป็น ต้น อย่างนี้ อย่าง กราบ บังคม ทูล ถ้า จะต้อง กราบทูล ให้ ผ่อนผัน
 ทูล ไป อย่าง อื่น แต่ พอ เข้า พระไทย เหมือน หนึ่ง

ผักมั่ง	ให้ ว่า ผัก ทอดยอด	ปลาไหล	ว่า ปลาตาย
ผักคต	ให้ ว่า ผักสามหา	ปลาบ้า	ว่า ปลาบ้าจี้
ดอกตดิด	ให้ ว่า ดอกขจร	ตุ๊ก หัวถึง	ว่า ผลศิษะวานอน
ดอกถ่อนชู	ให้ ว่า ดอกถ่อนถิ้น	เต่า	ว่า จิตรจุต
ดอกยี่หุบ	ให้ ว่า ดอก มณฑา	ต้นชั๊กกา	ว่า ต้นมุดกา
ขาว		ตุ๊กชั๊กกา	ว่า ผลมุดกา
ผลแตงโม	ว่า ผลอุลิด	ดอกทองกวาว	ว่า ดอกปรีากชาติ
ตุ๊กตะตึงปดิง	ว่า ผลมุดมั่ง	ดอกชั๊กเหล็ก	ว่า ดอกมุดเหล็ก
ตุ๊กอินูน	ว่า ผลนางนูน	ต้น พงตอ	ว่า ต้นหนามรอบตัว
กต้วยุก	ว่า กต้วยสัน	ผักทอง	ว่า ผักเหลือง
มะเขือกห้าแพะ	ว่า มะเขือเผา	ดอกผักทอง	ว่า ดอกผักเหลือง
ถั่วงอก	ว่า ถั่วเพาะ	ต้น คำแย	ว่า ต้นอเนกคุณ
เห็ดโคน	ว่า เห็ดปดวก	ดอก ถันทม	ว่า แต่ ถันทม
ปลาช่อน	ว่า ปลาแห้งสด	เถาหมามู้ย	ว่าแต่ เถามู้ย
ปลาตดิด	ว่า ปลาใบไม้	ผักปอด	ว่า ผักบับผาดะ

ผักปลาม	ว่า ผักไผ่	อีตั้ง	ว่า นางเต็ง
ผักอีวัน	ว่า ผักนางวัน	หัวกระบือ	ว่า คีษะกระบือ
ปลาดินหมา	ว่า ปลาดินสุนัข	หัวตำโพง	ว่า คีษะตำโพง
ปล่อย ปลิง	ว่า ปล่อยขี้ตูก	บ้าน ชีหน	ว่า บ้านชีโพ้น
คัน ตูดหมู	ว่า คัน สุกกร	บางอะอิน	ว่า บาง นางอิน
คันตูดหมา	ว่า คันสุนัข	ใหม่ ว่า บางปะอิน	
กด้วยไข่	ว่า กด้วยเปลือก	บางอีร้า	ว่า บาง นางร้า
บาง แก้วใหม่ จากถ้วย	พระ } กระ }	ถ้าอี	ว่า นางทุกแห่ง
		ถ้าหัว	ว่า คีษะ ทุกแห่ง
ผัก กระเจด		ว่า ผัก รูนอน	จัว
เปน ชีเรือน	ว่า เปน โโรคเรือน	ควาย	ให้ว่า กระบือ
ไข่ไก่	ว่า ฟองไก่	หมา	ให้ว่า สุนัข
สระพัดไข่	ว่า ฟอง	ถ้า ข้าง, ม้า โค, กระบือ,	
ตูกไม้ทุกอย่าง	ว่า ผด	แมว, สุนัข นกกา, เปนต้น	
ของ ตากแดด	ว่า ผ้งแดด	ชี้เยี่ยว ให้ว่า ถ่ายมุด หนักเบา	

หนึ่ง ให้รู้ ประหยัด คำ ที่จะ กราบทุก ด้วย ข้าง } อย่า ทูลว่าดี
 ข้างหนึ่ง สองข้าง ฎว่า ข้าง เชือกหนึ่ง สองเชือก ก็ได้ ม้าหนึ่ง
 สองม้า ฯลฯ ข้าง สี่ดอย ให้ทูลว่า ข้างนรการ ข้างแม่ แปรง

ให้ว่า แม่หนัก ชาย พาหญิง ไป บอกแขก กัน ทำซ้ำเรา ให้ว่า
 ไทรมหญิง หญิง มี บุคร์ ใน ท้อง ให้ว่า หญิง มี ครรภ ถ้า หญิง
 ดำมัญ ออกตุก ให้ว่า คดอด บุคร์ ที่ สูงสุด ให้ว่า ประสูติ หมอ
 คำแย ให้ว่า แพทย์ผู้คงครรรภ

หนึ่ง ให้ ระวัง คำ ผวน กถับ เป็น คำ ขยาย มีอยู่หลาย คำ เจ็ดกับ
 ตัวขอควบกันไม่ได้ เจ็ด อย่าง ให้ว่า เจ็ด ประการ เจ็ด โยชน์
 ให้ว่า ๒๘๐๐ เส้น คดอง เจ็ดแยก ให้ว่า เจ็ดแคว ทาง เจ็ดแยก
 ให้ว่า ทาง เจ็ดตำบล คำแปลควบกับตัวขอไม่ได้ สารพัดสัตว์ ๘ ตัว
 ให้ว่า ๘ คู่ ไม้ ๘ ต้น ให้ว่า แต่ ๘ ฤาษี ๘ คน ให้ว่า ฤาษี
 ๘ รูป คำที่

มีสระ ออก	เหมือน คำว่า	บอก หอก	} เป็น ต้น ควบ กับ ตัว	ถอ
				ทอ

ไม่ได้ คำว่า ควร ควบ กับ ด้วย ไม่ได้

อะมี อยู่ ๒๓

อัสตะ	อัสถ	ว่า ม้า
อัสถริยะ	อัสถรีย	,, กรรม ควร หยิบมือ
อัสถุ	อัสถุ	,, หมวด ๘, ประชุมของ ๘ อย่าง
อัสถิมะ	อัสถิม	,, ทำที่ไม่เสมอ ให้ราบเสมอ
อัสถิ	อัสถิ	,, ไฟ
อัสถ	อัสถ, อัสถ	ยอช, เด็ด
อสมตะ	อสมตย	,, ธรรมอันไม่ตาย คือนิพพาน
อัสถวิธ	อัสถวิศม	,, สัตว์ มีพิศม รวด กับ ตาม
อัสถวิธ	อัสถวิศม	,, สัตว์ มี พิศม ใน เขี้ยว
อัสถวา	อัสถว	,, นางฟ้า
อัสถระ	อัสถร	,, สัตว์มือ, นิ้วมือ
อัสถณะ	อัสถณ	,, ห้วงน้ำ
อัสถุมะ	อัสถุม	,, ที่ แปร
อัสถระ	อัสถร	,, ตัว หนังสือ
อัสถาณิก	อัสถาณิก	,, หมู่ อัน ตั้ง คือ ม้า
อัสถฐานา	อัสถฐาน	,, การ ตั้งใจ
อัสถุระ	อัสถุชคร	,, ยิ่ง ด้วย ๘

อนันตวิภาค	อนันตวิภาค	ว่า	แก้ หาคำมิได้
อัฐังคะ	อัฐังคะ	,,	ถึงที่คงอยู่ไม่ได้ คือดวง อาทิตยคติไป
อักษิ	อักษิ	,,	แก้ ตา
อักษิ	อักษิ	,,	หมี
อัมรินทร์	อัมรินทร์	,,	เป็นใหญ่กว่า เทวดา
อัมรินทร์	อัมรินทร์	,,	ใช้ มีตรี คือ ศัตรู

อนันตวิภาค ๕

อาสย	อาสย	ว่า	เดือน ๑๑
อาสย	อาสย	,,	เผ่า, รักษา
อาสย	อาสย		
อาสย	อาสย		

อนันตวิภาค ๑๐

อิตถิ	อิตถิ	ว่า	ผู้หญิง
อิตถิ	อิตถิ	,,	ความเป็นใหญ่ คือ สัมบัติ
อิตถิ	อิตถิ	,,	การของคนใหญ่
อิตถิ	อิตถิ	,,	แสวงหาโทษ
อิตถิ	อิตถิ	,,	ของที่เขาแสวงหา, ของพึงใจ
อิตถิ	อิตถิ	,,	นาย ชมังคนู

อนท	อินท	ว่า	เป็นใหญ่
อิทธิ	ฤทธิ	,,	ทำให้สำเร็จ
อิธิ	ฤษี	,,	ผู้แสวง
อิสสระ	อิศวร	,,	เป็นใหญ่
อิสสระยาธิปติ	ไอศวรยาธิปัติ	,,	เป็นอธิปัตย์ด้วยความเป็นใหญ่

อุ มี อยู่ ๔

อุช	อชช	,,	ว่า ตรง
อุปกัมภ	อุปกตมภ	,,	อุค หนุน, ก้ำชู
อุณหิตะ	อุษณิศ	,,	ชั้นบันได, กรอบหน้า, มกุฏ
อุค	ฤค		
อุกัฏฐ	อุกฤษฏ	,,	ยิง, ตั้ง อยู่ เบื้อง ตั้ง
อุณห	อุษณ	,,	ร้อน
อุสุภะ	พสุภ,ปสุภ	,,	โคผู้
อุสุมะ	อสุม	,,	อบฮาย
อุยยานะ	อุทธาน	,,	สวน แห่ง ขึ้น ตั้ง แล้ว จึง ไป

โอ มี อยู่ ๕

โอระ	โอรุ	ว่า	ปาก
โอฬาระ	โฬาร, เหา ธาร	,,	ยิง, ฮยบ

อนันตวิภาค

๕๗

โอรต:	เอวต	ว่า	เกิดแต่อก คือบุตร
โอรานะ	อราน	,,	ที่สุต, ที่จบตง
โอราระ	อราร	,,	ช่องเบนที่ตง

กะ มี อยู่ ๒๖

กตาทินิหาระ	กตาทินิหาร	ว่า	ผู้มุกศได้สร้างไว้
กัณฑ	กฤษณ	,,	ดำ
กะตกะ	กฤษก	,,	คนใด คือ ชาวนา
กตัทนัม	กตัทนัม	,,	กิจต้องทำ คือ การไถ
กตिका	กตिका	,,	สัญญาเกิด ขึ้น ด้วย การ ทำ
กิตติ	เกียรติ	,,	พักทาย, ธรรมเจริญ
กัสะ	กฤษ	,,	ผสม
กัณฑู	กรรฐู	,,	คอ
กัปปกะ	กัตตก	,,	ช่างตัดผม
กัปป	กัตต	,,	กำหนด, ควร สำเร็จ
กัณญา	กัณยา	,,	นาง
กัปปณะ	กัตตปนก	,,	คนควรกรรณา คือคนกำพร้า
กัตตปะ	กัตตป	,,	เชื้อสายแห่งกัตตป คือ แล่ แต่โคตร
กัฏฐี	กฤษฐี		เสื่อ

กาสะ	กรรณะ	ว่า	ไอ
กาฐ	กาษฐ	,,	ไม้, ฟัน
กักกฏะ	กรกฏ	,,	บุ เป็น ชื่อ ราษี
กตัง	กตุงคัม	,,	ทำ แล้ว
กตัญชัตถิ	กตตัญชัตถิ	,,	กระพุ่มมือ, ประนมมือ, ไหว้
กตุนะ	ก่าตุน	,,	นำ กรุณา
กโปละ	ก่าโอมล	,,	กะพั้ง แก้ม
กปปรุกฆะ	กัตปปรุกฆะ	,,	ต้นไม้ เปน ที่ ตำเรีจ
เกลาสะ	ไกร ดาศ		
เกสระสีหะ	ไกร สรรราชดีห์		
เกวละ	ไกวัด	ว่า	ตั้ง เขิง, ตั้งน
โกระ	โกรช		

ระ มี อยู่ ๑๑

ชัชย	ไชษย	ว่า	เลื่อม, ไป ตั้งไป
ชัตติย	กระษัตริย์	,,	ผู้เปนใหญ่ในเขตรแดนคือ พระเจ้าแผ่นดิน
ชณะ	กษณะ	,,	ครั้ง, เมื่อ
ชันชะ	สังกษ	,,	กอง, กาย, ศิว
ชัคค	ชรรค	,,	ดาบ, พระขรรค์
เขตต	เขตตร	,,	ไร่นา, เขตแดน

ขระ	ภาชร	ว่า	ตั้งตัว กตั้ง แวง	คือ	กระเบื้อง
ขีร	เกษียร	,,	น้ำ นม,	คือ	เกษียร ดมฺท
ขีณะ	เกษียณ	,,	ตั้งไป		
ขมา	กษะมา	,,	ออก กตั้ง		
เขมะ	เกษม	,,	ตั้งเทย		

คำ สอน สรรเพชญ์ ไท่ แดง บัน ทูต แช
 นาม สัมปรัตธรรม เจ็ด ถ้วน
 มีคุณ นัน อนันต์ อเนก เดก มณีนอ
 โดย เดศ ละตั้ง ถ้วน เดศ เค้า ควร ฤนอม

สัมปรัตธรรม ๗ คือ

- สัมมัญญ ๑ ว่า รู้จัก เหตุ เปน ที่ ตั้ง แห่ง ผล
- อัครัญญ ๑ ,, รู้จัก ผล อัน เกิด แต่ เหตุ
- อัคตัญญ ๑ ,, รู้จัก ตัว ของ ตัว
- มัตตัญญ ๑ ,, รู้จัก ประมาณ
- กาตัญญ ๑ ,, รู้จัก กาล คือ คราว เวลา
- ปริตัญญ ๑ ,, รู้จัก บริษัท คือ พวก แด ชาตี
- บุคคลัญญ ๑ ,, รู้จัก บุคคล

คะ มี อยู่ ๘

คหฺรัฐ	คฤหฺรัฐ	ว่า ผู้อยู่เรือน
เคหะ	คฤหะ	,, เรือน
คะหะ	เควระหะ	,, บาบเควระหว่า ถือเอาสิ่งที ชีวิต, ถือเอา
คาอุตะ	คาพยุต	,, ร้อยเส้น
คะปะติ	คฤหปะติ	,, ผู้เป็นใหญ่ในเรือน
การวะ	เควระพ	,, ทำให้เป็นทีของหนักในใจ
คาหะ	กรวห	,, จับ, ถือ
คัฬภ	คัรภ	,, ห้อย, ท้อง, กุ้ง

คะ มี อยู่ ๑

ขญา	ขญญา	ว่า หม้อ, เปรียง
-----	------	------------------

จะ มี อยู่ ๕

จึระ	เจียร, จำเนียร	ว่า นาน
จตุปะละ	จตุษปะถ	,, ทางสี่แฉง
จักกวัตติ	จักกรพรวติ	,, ผู้ใช้จักรให้เป็นไป
จตุถัมภ	จตุถัถมภ	,, สี่เสา, สี่หลัก
จันท	จันทร	,, ดวงจันทร์

อนันตวิภาค

๕๑

ณะ มี อยู่ ๘

ฉัฐ	คัมภี	ว่า	หก สิบ
ฉดระ	ศัพ	,,	ทวารกัม
ฉดะ	ศะดะ	,,	หก
ฉดัตติ	ศกัตติ	,,	วัน

ระ มี อยู่ ๘

ชัระ	ชัพ	ว่า	ความเป็น อยู่
ชุนหมักชะ	ชุนหมักษ	,,	บักษ ว่าง คือ ข้าง ขึ้น
ชินทะ	ชิมมะ	,,	กด ชักม
ชุกติ	โชติ	,,	รุ่ง เรือง
เชฐา	เจษฐา	,,	แปดใหญ่ กว่า คือ พี

คะ มี อยู่ ๑๖

คณินหา	ค่านุชณา	ว่า	ความ ปราศณา, ใจ ดัน รน
คุฐี	คุษฎี	,,	ยินดี
คุณห์	คุษณ	,,	นั่ง
คุสะ	คุรศ	,,	ยินดี, มัน เียง
คิตถ	เต็ยรถ	,,	ท่า
คิระ	เต็ยร	,,	ฝั่ง
คิ	เต, ไตร	,,	สาม

คัมภีร์	ไตร ยางษ์	ว่า	สาม ส่วน
คัมภีร์	ไตร ยางค์	,,	องค์ สาม
คัมภีร์	ไตร พิช	,,	สาม อย่าง
คัมภีร์	คฤณ	,,	หญ้า
คัมภีร์	คัสถร	,,	ทำให้ สัตว์ คือ ศัตรู
คัมภีร์	ไตร รัช	,,	สิบ สาม
คัมภีร์	ไตร รัตน	,,	แก้ว สาม ประการ
คัมภีร์	คระดาการ	,,	มี อากาศดุจตรา ขี่
คัมภีร์	เคียรานาน	,,	สัตว์ ไปโดย ขวาง

ละมี อยู่ ๑๑

ละ	สลด	ว่า	บก
ละ	สลน	,,	นม
ละ	สลน	,,	ที่ ตั้ง
ละ	สลนพร	,,	ตั้ง มั่น
ละ	สลนปนา	,,	แต่ง, สร้าง
ละ	สลนคัย	,,	ตั้ง อยู่
ละ	สลนวี	,,	ผู้ หญิง
ละ	สลนยร	,,	มั่น
ละ	สลนป	,,	ของ เปน จอม

ฤๅติ	ตฤๅติ	ว่า	ชมเชย, ถรรเสวีญ
ถัมภ	ตถัมภ	,,	เส้า, คืบ

ทะ มีอยู่ ๑๒

ทึระ	ทึระ, ทฤๅระ, เทียรระ	ว่า	ยาก
โทถัก ขยะ	โทษโกษย	ว่า	ดิน โทษ
ทัพพะ	ทวัพย์	,,	ของ สงวน
ทัพพะ	ทัพย์	ของ	เทวดา ที่อยู่
ทุดตะ	ทุษย	,,	
ทุดตะนะ	ทฤๅษนะ	,,	เห็น, ดู
ทฤๅฐี	ทฤๅษฐี	,,	ดู, เห็น
ทิสต์ติ	ทฤๅษติ	,,	เห็น, ดู
เทตต	แทตย	,,	ยักษ์, ผู้
ทุขนะ	ทรขน	,,	คนชั่ว, คน ร้าย
ทุขาคี	ทรขาคี	,,	ชาติ คำ
ทพตะ	ทรวพต	,,	กำลังน้อย
ทุดักขณะ	ทรวดักขณ	,,	ลักษณะ ชั่ว
ทุยตะ	ทรยศ	,,	ยศ คำ
ทิวัดะ	ทรวพิคัม	,,	พิกัม ร้าย
ทฤๅภิกษะ	ทรวภิกษ	,,	เข้าแพง

ระ มื่ออยู่ ๘

ชระ	ชวัช	ว่า ชง
ชงดี	ชวงดี	,, กำจัด
ทาศิ	ทาศศรี	,, แผ่นดิน ทรงสัดไว้, โดยช
ชัมม	ชรรม	,, เป็น ของ ทรงสภาพไว้

ระ มื่ออยู่ ๑๘

นิปาด, นรปาด	นฤปาด	ว่า ผู้ เที่ยง รัชชากน
นาระ	นารก	,, ที่พึ่ง เบื้อง ไทย
นิมมตะ	นฤมต	,, ไม่ มีมตดิน
นิจจ	นิตย	,, เป็น นิตย ไม่ ชาติ
นินนาทะ	นฤนาท	,, บันญา
นักชัตต	นักชัตร	,, ฤกษ์
นิปลตะ	นิษผล	,, ไม่ มีผล
นิพพานะ	นฤพาน	,, ตบถิเดศ
นมัตถุ	นมัตถุ	,, ความ นอบ น้อม จงมี
นิตุบปะตะ	นิตุศบต	,, ดอก บัว เขียว
นิโรคะ	นฤโรก	,, ไม่ มี โรค
นิตุคะ	นฤโครก	,, ไม่ มี ไครก
นญี	นฤญี	,, นาง พ่อน

นิตุกข	นฤททข	ว่า ไม่มีทุกข
นิตภยะ	นฤภโย	,, ไม่มีภโย
นิติตค	นฤมิตว	,, แปรตงสร้าง
นิตระเทส	เนียรเทศ	,, ให้ ออกจาก ที่ อยู่ คือ ขบ ได้
นิตระ	นฤ	,, คน

ปะมีอยู่ ๕๐

ปญญ	ปุนย	,, เครื่อง ขำระ ตันตวน
ปันหา	ปฤษณา	,, คำถาม
ปันที	ปราชณ	,, ชัน เท้า
ปะวัตติ	ปะระพต	,, เปน ไป
ปัญญ	ปราชญ	,, ผู้มีปัญญา
ปัพพะ	บรพต	,, ภูเขา
ปันชิต	ปันชิตย	,, ผู้ปราชญ์, เดิน ด้วยปัญญา เครื่องเดิน
ปุกคะตะ	บุทกต	,, ผู้ไป ใน กำเนิด
ปตฺติ	ปะระตฺติ	,, ไหล ไป
ปุตฺต	บุษย	,, ชาว, พดอย ชาว, เตือน ญี่
ปุตฺตฺฐะ	ปะระเสวีฐ	,, อันเขา สรภเสวีญ แล้ว
ปุปพะ	บุษบก	,, มี ยอด ดัง ดอกไม้
ปัพพะ	บวช, มนวช	,, เว้น ทัว ใน เบญจกาม

ปสาทะ	ประสาท	ว่า	เต็มได้
ปมาทะ	ประมาท	,,	เมา ทัว คือ เผลอ สติ
ปนมะ	ประนม	,,	นอบ น้อม
ปนตะ	ประนค	,,	นอบ น้อม
ปณามะ	ประนาม	,,	นอบน้อม แต่ ขับ ได้
ปาสาทะ	ปราสาท	,,	เรือนชั้น
ปัจจุบันนะ	ปรคยุบัน	,,	เกิด จำเพาะหน้า
ปราณะ	ปราณ	,,	ชีวิตร์, ประปราน คือ คือก
ปสาณะ	ปราสาณ	,,	หิน
ปาทุทะ	ปราตุท	,,	รองเท้า
ปาโมชชะ	ปราโมทย์	,,	มันเทิงใจ
มีติ อภิ รัมมะ	ปริต่า ภิรมย์	,,	อิมใจ, แต่ ยินดี ยิ่งนัก
บริปฺณณะ	บริบวรณ	,,	เต็ม รอบ
ปุราณ	โบราณ, เขาราน	,,	เก่าก่อน
ปฺฐี	ปฤษฎี	,,	หลัง
ปัจจามิตตะ	ประจามิตร, ปัตยามิตร	,,	ศัตรู
ปฺฐี ยิงคะ	ปฤษฎางค์	,,	หลัง, เบนอวัยวะ ส่วน ๑
ปัจจัททะ	ปรตย์กษ	,,	แจ้งชัด

พระ มี อยู่ ๒

ผิดสั	สับังคับ	ว่า	ถูกต้อง
ผิดสติ	สับรรคัต	,,	ชื่อ มารดา พระเวศ สันดร

พระ มี อยู่ ๓

พรหมจริย	พรหมจรรย์	ว่า	ประพฤติดุจพรหม, ประพฤติ ประเสริฐ
พหูตะ	พหูท	,,	มาก
พยักษ	พยักษระ, พยรรฆ,		เลื้อยไคร่ง

พระ มี อยู่ ๔

ภวักค	ภวักระ ภวรก	ว่า	ยอด โดงย
ภุชิสั	ภุชิชย์	,,	ผู้บริโภคด้วยคน เป็นไทย พันทาส
ภิมะ	ภิมมะ	,,	ให้เกิด ความ ถัดว คือยักษ
ภริยา	ภรรยา	,,	หญิง ที่ ต้อง เติง คือเมีย

พระ มี อยู่ ๒๐

มุกทว ภิสั	มุกทวภิสั	ว่า	รด คัษะ ด้วย คำสาป ต่ำบาท
มิจฉา	มัจฉา	,,	ผิด
มนุสั	มนุษย์	,,	สัตว์รู้ เหตุ แต่ใช้เหตุ แต่ใจสูง
มิกค	มฤค	,,	เนื้อ, ตมัน, กวางทราย, เป็นต้น

มหากิจขมณะ	มหาภิเนษกรม	ว่า	ความ ออกจำเภาะเพื่อ	คุณ ใหญ่
มัชฌิมะ	มัชฌม	,,	ท่าม กลาง	
มุล่า	มารยา	,,	คำแท้	
มहुตตังวะ	มทรตพ	,,	ความที่ได้ ยินช้นคือการเดินว่า	
มัจจุ	มฤคย	,,	ความตาย	
มัจฉา	มัจฉา	,,	ปลา	
มหัคณภันธา	มหรรมภันท์	,,	ของ มี ค่ามาก	
มธุ	มฤธุ	,,	หวาน ดั่งน้ำผึ้ง	
มหัปผณะ	มหรรมผต	,,	มีผล ใหญ่	
มคค	มรรคา	,,	ทาง	
มคินท	มคินทร	,,	สัตว์เป็น ใหญ่กว่า คือ ราชสีห์	
มฤธา	มฤธา	,,	ศิษะ	
มณจิริระ	มณเจียร	,,	เวียน หลวง	
เมตติ	ไมตรี	,,	ความ รักกัน	
มิตต	มิตร	,,	เพื่อน	
มหันณณะ	มหรรมณพ	,,	ห้วง น้ำ ใหญ่	
<u>ยะ มีอยู่ ๒</u>				
ยคคิ	ยุกคิ	ว่า	ชอบ. ควร	
ยัฐิ	ยัฐิ	,,	ไม้เท้า	

ระมี อยู่ ๑๐

วิ	ฤดี	ว่า ยินดี
วิคติ	ราชตรี	,, คตาง คีน
รุกข	พฤษ	,, ต้นไม้
วฐา	รัชฎา	,, แฉ่น แฉ่น
วิสต์	หรัษา	,, ฉั่น
วิคขสะ	รากษษ, รากโซษ,	,, ยักษ, ฉั
ราชิสต์ระ	ราชิสต์จรรย	,, ฉัมบัตี ของ โนหตวง
วิ	รำไพ	,, ควงฮาติคย
วิฐิ	ราชฏร	,, ฉัอยู่ โฉแฉ่น แฉ่น
รณะ	รณย	,, เปน ที่ ยินดี

ระมี อยู่ ๒

ฤท	ฤท, ฤทระ	ว่า คนโลก, นายพราน
ถัท	ถัทระ, ถัทระ	,, ใต้

ระมี อยู่ ๒๕

วิฐิ	วิฤษตี	ว่า ฝน
เวท	เวทย	,, วิชา, ของ จำคั้ง ฐั
วิสต์	พิศมะ	,, ฉิด สำแดง รัย
วิสต์	พรรษา	,, ฝน, ฝั

วิทักษะ	พิทักษ์	ว่า	ดู, เห็นโดยวิเศษ, รักษา
วิวัชระ	พิพากษา	,,	กล่าวโดยวิเศษ, กล่าวตัดสิน
วิเสษะ	วิเสท	,,	พ้อครวญ, แดง, ทำ
วิคค	พรวค	,,	พอก, หมู
วุกุตมา	พฤตมา	,,	ผู้แก้, เจริญ
วิคต	พรวต	,,	ของควร เป็นไป
เวสสันต โร	แผลยันต	,,	ผู้เกิด ใน ระหว่าง ค่ำ ขาย
วิตถาร	พิศถาร	,,	กว้าง ขวาง
วิทักกะ	พิศรท	,,	ตฤก
เวมุตต	ไพมุตย์	,,	เต็ม ที่
วิมหะชะ	พิศมัย, พิศวง	,,	เคลือบ แคลง
วิสถ์สาณะ	พิศวาศ	,,	คุ่น เคย
วิณฑุ	พิษณุ	,,	นารายณ์
วิตถุ	พิตถุ	,,	สิ่ง ของ
พิธสาณะ	ไพศาธ	,,	กว้าง ขวาง
วิธสาชะ	ไพศาช	,,	เดือน หก
วณนิพก	วรวณนิพก	,,	พรวณาแล้ว จึง ขบ
วิจฉิกกะ	พิจิกร์	,,	เมถ บ่อง เป็น ชื่อราช
วินศฉัย	พินศฉัย	,,	คัด ตั้น
เวพรีย	ไพฑรีย	,,	เป็น ชื่อแก้ว
เวรี	ไพรี	,,	ผู้ผูกเวร

ตัดดา	คำสดา	ว่า ครุส่อน ครุตัน บัญญัติ ตันตัทธิ
ดีดัด	ศิษย์	,, ผู้ศึกษา
สิ่งฆาระ	ศตฺยฆาร	,, เครื่องประดับ ยศ
ศิปป	คิปป	,, ของจำต้องรู้
สัญญา	สัญญ	,, ว้าง, เป่า
ดีทท	คัทท	,, เสียง
เสตะ	เสวตฺร	,, ชาว
ดีคค	ดีวรวค	,, เป็นที่ยินดี เด็ด
สามี	สวามี	,, เจ้า, เจ้าของ, ผู้
ดีคค	ดีคค	,, ผู้ซึ่งอยู่ในกำเนิด
เสวะ	เสพย	,, กิน, คบหา ทำเมถุน
ดีจจ	ดีคย	,, ความจริง
ดีพพิญญ	ดีวเพชฌ	,, ผู้รู้สิ่งทั้งปวง
ดีคหะ	ดีงเคระห	,, รวบรวม, ถือเอา
เสฐฐี	เคฐฐี	,, ผู้มีของประเสริฐ คือ ทวีป
ดีมคก	ดีมรรค	,, พร้อมเพรียง
ดีมปฺปน	ดีมบุรณ	,, เต็มพร้อม
ดีงวจฺฉร	ดีมพัคฺฉร	,, การทำทุกปี, ปี

โสกะสัตต	โคจรก คัตถ์, โสภคัตถ์	ว่า	ความ โคจรก ดุจ ^{ขึ้น}
สัชฌาย	สัชฌาย	,,	ห้อง มั่น
สัฏฐมา	สณรยา	,,	เวตา เรียก ร้อง กัน
สุมุทท	สุมุทท	,,	เทถ
สัคค	สัคค	,,	เจ็ด
โสคถ์	สวัคถ์	,,	สควก ถ์
สัฆะ	สัฆะ	,,	พถัน, ด่วน, เร็ว
สัคคิ	สัคคิ	,,	หอก, อำนาง
สัค	สณฤคิ	,,	รฎก
สัคคทาหะ	สัคคทาห	,,	เจ็ด วัน
สัฬพ	สัฬพ	,,	ตั้ง ทัง ปวง
สัฏฐ	สัฏฐ	,,	ดี, กรรม ทำประโยชน์ ให้สำเร็จ
สัฏฐกะ	สัฏฐกะ	,,	ผู้ พัง
สัฏฐ	สัฏฐ	,,	อาจ หาญ
สัฏฐัง	สัฏฐัง	,,	พิน หนึ่ง
สัฏฐิ	สัฏฐิ	,,	เต็ม ที่
สัฏฐาเว	สัฏฐาเว	,,	ความเป็น ดี
สัฏฐา	สัฏฐา	,,	ความเป็น คง ที่

ศัพท์า	ศัพท์า	ว่า	เต็มใจ	คือความเชื่อ
ศัพท์ปกระณะ	ศัพท์ ปกรณ	..	พระคัมภีร์	เจ็ด
ศัพท์	ศัพท์า	..	อาวุช,	คัมภีร์
ศัพท์ ยาอูช	ศัพท์ ยาอูช	..	อาวุช	คือ หอก
ศัพท์ ยาอูช				
ศัพท์ ปตตะ	ศัพท์ ปตตะ	..	พื้นเจ็ด,	เจ็ด ชั้น
ศัพท์ นก	ศัพท์ นก	..	ภูเข	เจ็ด
ศัพท์	ศัพท์	..	ภูเข	
ศัพท์ วัธ	ศัพท์ วัธ	..	เทวะตา	
ศัพท์	ศัพท์	..	รศ	ดี
ศัพท์	ศัพท์	..	กลิ่น	หอม
ศัพท์	ศัพท์	..	ลักษณะดี	
ศัพท์	ศัพท์	..	ชาติดี	
ศัพท์	ศัพท์	..	เขียนดี	

หะ มี อยู่ ๕

หะ	หรรษา	..	หวิเวระ,	วันเวง
หัตตะ	หัตถ์	..	มือ	
หัตถ์	หัตถ์	..	ข้าง	
หวิญญ	หวิญญ, ไหญญ	..	เงิน	
หุคจาวริย	18/03/2561 โหระจาวริย	..	ฮจาวริยผู้รู้	ฮจาวริยผู้รู้ บูชา เทวะตา

อักษ กัทรวาร	วัน ^{นี้} วัน ^{นี้} ๒ไร	เชษฐ มาโส	เดือน ๗
สุริย รวี	วาร	วันอาทิตย์	อาสัพท มาโส
			เดือน ๘
จันท	วาร	วันจันทร์	ดาวนะ มาโส
			เดือน ๙
ภุมม	วาร	วันอังคาร	ภัทรปท มาโส
			เดือน ๑๐
พุฒ	วาร	พุฒ	อายุชช มาโส
			เดือน ๑๑
ครุ ชีว	วาร	วันพฤหัสบดี	กัตติก มาโส
			เดือน ๑๒
ศุกร	วาร	วันศุกร์	มิกสิร มาโส
			เดือน ๑
โลกร	วาร	วันเสาร์	ปุตต มาโส
			เดือน ๒
			มาฆ มาโส
			เดือน ๓
			พคณ มาโส
			เดือน ๔

อิทานิกัทร สังวัจฉโร เดือน^{นี้}ปี^{นี้} ๒ไร

อักษ	วัน ^{นี้}	มฤตกะ	สังวัจฉโร	ปี ^{นี้} ชวด
เสว	พุง ^{นี้}	อสุภ	,,	ฉลู
ประเสว	ปวัน ^{นี้}	พยัคฆ	,,	ชวด
คโคปีประเสว	ปะเว ^{นี้}	สตะ	,,	เถาะ
อิทานิ กัทร มาโส	เดือน ^{นี้}	นาค	,,	มโรง
เดือน ๒ไร		สัป	,,	มเส็ง
จิตร มาโส	เดือน ๕	อัสส	,,	มเมีย
วิธาช มาโส	เดือน ๖	เอฬกะ	,,	มเม

มัทฐะ	สังวัจณโร	บี	วชก	ชวา พากย์	ภาษา	แขก
กุกกฐะ	”		รกา	<hr/>		
กุกกฐะ	”		จอ	ปลดวิธาค		
สฺกกร	”		กุกญ	ปลดพี		

อิทานักัดโรตุ เตียวนี้ ฤตุอโร

เหมันโตตุ	ฤตุ	น้ำค้าง
คิมหันโตตุ	ฤตุ	ร้อน
วสันโตตุ	ฤตุ	ฝน

พากย์ ๔ คือ

มคช พากย์ คำใน คัมภีร์

สังสฤตุ พากย์ ภาษา พราหมณ์

บูราน

กัมพูช พากย์	ภาษา	เขมร
สยาม พากย์	ภาษา	ไทย
เตตง พากย์	ภาษา	รามัญ
ภูกาม พากย์	ภาษา	พม่า
สิงห์ พากย์	ภาษา	ลังกา
หริภุญไชย พากย์	ภาษา	ลาว พง คำ

ปลดพี
 ปลดวี
 ปลดคี
 ปลดวย
 ษรณ
 เมทนี
 พดฺชา
 พดฺนชรา
 ภูมิ
 ภูว
 ภู
 ถันชิตะ
 คุ
 โค
 ฉมา
 ไผท
 มหิ
 ทมา

๑๘ คำนี้
 ว่าแผ่นดิน

โดยยพิภพ		วาตุกา	
ภูมิมณฑล		พาดุกา	ทราย
ภูวมณฑล		อูร	
ชาษตรี	๑๐ คำนี้	บังสุ	ผู้
รเวษตรี	ว่าแผ่นดิน	ปางสุ	
โดยย	แต่ว่าไม่ตรง	ตั้งชรา	กรวด
หล้า			
ชนาโดย		บัพพะตะ	
นราโดย		บรพต	
ชราโดย		ไศด	
คตะ ว่า พัน	ไทย ใช้ว่า ดด	นคะ	
ปกพิตต		ศักุย	
ชวณัตต		ศิร	๑๑ คำนี้ว่าภูเข
เมทนิคต		สิงชร	
พสุธาตต	๗ คำนี้ว่า	ภูมา	
ภูมิตต	พัน แผ่นดิน	ณา	
ภวตต		ตอยคำตาว	
มหิตต		พนม เขมร	
มัตติกา	ดินเหนียว	ดีตา	
จิกชระตะ	โคลน	เฮตา	
ปั้งกะ		ปราธาน	๕ คำนี้ว่า หิน
กะระตะ	เปลือก ตม	ปราธาน	
กะทมะ		ทมอ เขมร	

รุกข, รุกขา	} ต้นไม้	โสม	ห้วง
พฤษ, พฤษชา		ชดโสม	ห้วง น้ำ
เฉอ		อัมมณะ, อรรณพ	ห้วง น้ำ
สาธา	กึ่ง	มหันมณะ, มหรรณพ	ห้วง น้ำใหญ่
บัตตะ	ใบ	สาคร	} ว่า เทต
มุดะ	ราก	สมุท	
ตะคะ	เปลือก	ชโธธร	
สาละ	แก่น	นที	แม่น้ำ
อัสค	ยอด	ชลธี	แม่น้ำ เทต แถ ห้วย
<hr/>		หนอง คดของ บึง บาง	
ฮาไป	ฮาไป	สาครนที	คดของ
วารี		มหาสมุทร	เทตใหญ่
อุทะกะ			คงคา
ทะกะ			ยมนา
กะ		ต้น	แม่น้ำ เนือง มา
สินธุ		แต่	ป่าหิมพานต์ ๕ คือ
อัมพู, อามพู	๑๑ คำ นี้ ว่าน้ำ		มहि
อาบพู			ธรมุ
โดย	} ใช้ว่า ตีม	คพ้ากะ	ว่า ม่อ
โดย		คัระ	ว่า ผัง
ทัก	} เขมร	โสตะ	ว่า กระแส
คัก		ลัสมโสตะ	ว่า กระแส
ลลิตะ			ว่า กระแส

ตั้ง	ว่า	เร็ว	เคโชธาต			
ครึ่งคะ	ว่า	ตะถอก	เคโช			
ขุมิ	ว่า	กัถิม	อัครัก			
วาบี	ว่า	บั้ง	อรรคนี้			
โล่ทิก	ว่า	กระพังน้ำ	กณทั			
ฉดปี วาหะ	ว่า	ห้วงน้ำ	อัจจิม			
สี่โคทก	ว่า	น้ำเย็น	ปาอกระ	๑๒ คำนี้ว่าไฟ		
อุณโหลทก	ว่า	น้ำร้อน	ขุมสิขา			
เหมทก	ว่า	น้ำค้าง	ชาตะเวทะ			
วัดโล่ทก	)	ว่า	กราน			
พรวโรทก			ว่า	น้ำฝน	ดีขิน	
โตโณทก	ว่า	น้ำเค็ม	ดีขานน			
อัมพิโตทก	ว่า	น้ำค้าง	อัมเกตุ			
อัจโณทก	)	ว่า	อังการ	ว่า	ถ่าน	
ปถันโนทก			ว่า	น้ำใส	ฉาริกา	ว่า
ฮาวิโลทก	ว่า	น้ำขุ่น	ภักม	)	ว่า	เท้า
ธโรทก	ว่า	น้ำจืด	กุกตะ		ว่า	ควัน
มธุโรทก	ว่า	น้ำหวาน	อุมะ	)	ว่า	เบต
อัสลชต	ว่า	น้ำตา	อัจจ		ว่า	เบต
			สิขา			
			ชาธา			

อนันต วิภาค

วาโย	วาโยชาตุ	ปาจิณวาต	ว่า	ตม มัคโคก		
วายุ		อาคเนยวาต	ว่า	ตม คัสสะเขา		
วาศา		ทักษิณวาต	ว่า	ตม ลำภา		
วาคะ		หริตวาต	ว่า	ตม สัตถาคัน		
อนินตะ		๑๐ นี ว่า ตม	บัจฉิมวาต	ว่า	ตม วนันตค	
กัณฐาหะ			พายัพวาต	ว่า	ตม หลวง	
นารุต		เขมร	อุตรวาต	ว่า	ตม ว่าว	
มาตต			อิสานวาต	ว่า	ตม อุตรา	
ชยห						
ชถวน						

๘ พิศ

ออก ๆ ตก ๆ ทั้ง	ต้องส้ม	ญาพ่อ
เหนือว่าว ลำภาตม	ต้องโต	
เคี้ยว ไส้ต อาคเนย์กรม	พายัพพิต	หลวง เสย
อีกอุตร อิสาน ไซ	หริต	เบื่องสัตถาคัน
บูรพ์บัตตะโปก พูน	พิตเพลา	
ทาคเนย์ เคี้ยวเขา	เรือยร่า	
ทักษิณ ลำ ลำภา	พิต เค็ย	
หริต ตม กตตักถ้ำ	ภถ่าว อ้าง สัตถาคัน	
บัจฉิม จัตฐีอ ไร่	ตวันตค	
พายัพ พิต หลวงยก	แยกตั้ง	
อิสานอุตราวก	เวียนทิศ	ทาง นา
ตมว่าว อุตรา ทั้ง 2565	แปด น นาม พยุ	

ปตวิธาคู ภาย ใน ๒๐		อันตัง	ใต้
อติถิ	มันมี อยู่ นะ	อันตคณัง	สายรัดใต้
อิมัตถิมิง กาย	ใน กาย อันนี้ นะ	อุทวิยง	อาหารใหม่
เกศา	ผม	กรีสัง	อาหารเก่า
โถมา	ขน	บิตตัง	ตี
นขา	เล็บ	ฮาไปธาคู ภาย ในมี ๑๒	
ทนต์	ฟัน	เต็มหัง	เต็มหะ
ตะโจ	หนัง	บุพโพ	น้ำหนอง
มังสัง	เนื้อ	โลหิตัง	เลือด
นหารู	เอ็น	เดโท	เหงื่อ
อัญฐิ	กระดูก	เมโท	ไค
อัญฐินิณขัง	เยื่อ ใน กระดูก	อัสตุ	น้ำตาล
วิกัง	น้ำมัน	จล	มันเหลว
หทยัง	หัวใจ	เฮโพ	น้ำตาย
ยกะนัง	ตับ	สิงฆานิกาย	น้ำมูก
กิโถมกัง	พังคิ	จสิกา	ไข ข้อ
บิหัง	พุง	มุตตัง	มูตร
บิปฬาสัง	ปอด	มัตถก มัตตุงคัง	เยื่อ ในสมอง

อนันต วิภาค

เตโช ธาตุภายใน ๘

ต้น คบคคิ เพติง ธาตุ สำหรับ ทำกาย ให้ ย่น

ขี้วันคคิ เพติง ธาตุ สำหรับ ทำกาย ให้ แก่

ปริณา มคคิ เพติง ธาตุ สำหรับ ย่อย อาหาร

ปรัทยหคคิ เพติง ธาตุ สำหรับ ทำกาย ให้ กระดึบ
กระด้าย

วาโย ธาตุภายใน ๖

อุท ธังคมาวาค ถมพัต ตั้งแต่ เท้า ถึง คีษะ

อโรคมมาวาค ถมพัต ตั้งแต่ คีษะ ถึง ฟัน เท้า

โกฐราดยวาค ถมพัต ใน ลำไส้

กุญฉิถยวาค ถมพัต ใน ท้อง

อังกมิงคานุสวารีวาค ถมพัต ชาย
ส่วน } หัว ส่วน พวงศักาย

อัสถาสวาค }
มัสถาสวาค } ถม หายใจ เข้าออก

วิหา ธาติคยลถ โปยม

เวหา วายุบถ เข

เวหาค วายุจร อันตติกขะ

นมว กนิถบถ ๑๓ คำ นี้ ว่า ธาตาศ

อัมพร ฐคินะ

ปฐมนิเทศ		ทิพากร	
อันพิรุณ	๕ คำว่า เมฆ	สระ	
วชิราภ		อุณหรั้งษ์	
พจนาน		ภาน	
วิษณุจรต	ฟ้า แดง	ภานูมา	
เมฆครวชิต	ฟ้า ร้อง	ภานูมาศ	
อัน	สายฟ้า	ภาสกร	
อันนิมาต	สายฟ้าตก	ทักโก	
อันทัญ	สายรุ้ง	อังสูมาต	
ดาราร		โองเขมร	
ดวรก	๓ คำว่า หมู ดาว	๑๕ คำว่า <u>อาทิตย</u>	
อุพุก			
นิก ขั้วรา	ดาวฤกษ์	ปัจจุโลมย	ว่า โถดรุ้ง
รังษิชาติ	คือแสงสว่าง ใน โลก	ปัจจุโลมย	
	เปรียบ ด้วย เตโชชาติ ภายนอก	อไทย	ชน
	อาทิตย	อรุณ	แสงอาทิตย์แรกขึ้น
คือดวง	จันทร์	อรุโณไทย	แสงอาทิตย์ ชน
	แก้วมณีโชรตี	อาทิตย์ประ	แสงแดด
		ประกาศา	
สุริย		โอรฆ	ว่าแสง สว่าง
ทินกร		ฮาโตก	
รวี, ราไฟ		สุริยาโลก	
ทิวากร		สุริโยภาม	แสงอาทิตย์

จันทาโลก	แสงจันทร์	นักษัตรราชา	
ปาโท	เข้า	ดีตะณะรังษี	
มัจฉันติกะ	เที่ยง	ศะศิธร	
ทิวา	กลางวัน	มา	
วฒฺมานะกะณายา	บ่าย	บุหณัน	
สายะ	เย็น	แฉ	แสดงว่าแดง
สายันตะ			
อัมมกคต	ตก ลง	๑๑ คำนี้ ว่า ดวงจันทร์	
บโทสะ	พลบค่ำ	ชานา	} ๗ คำนี้ ว่าพหรม
รัตติ	} กลางคืน	โตเกศ	
ราตรี		จตุรภักตร์	
ราชตรี		ภมถาคัน	
อัมมรัตติ	เที่ยงคืน	หงษ์พาหน	
ปฐุม ยาม	ยามต้น	เคียรเกด้า คดี บัวทอง	
มัจฉิมยา	ยามกลาง	สุรเชษฐ	
มัจฉิมยาม	ยาม ที่ หดง	อิศวร	
		มเหศวร	
จันท		พระตรีศูถิ	
จันทร		เจ้าจอมไกรถาค	
โสณะ		พระทรง โศธาคัน	
วรัณิกร		พระทรง โศเผือก	
นีสากร		เจ้าจอมผาเผือก	
		พระตรีเนตร	

พระสีภร	} ๑๐ คำนี้ว่า นารายณ์	กำเนิด ตัตวิ มี อยู่ ๕
พระศรีภร		อินทชะระ เกิด ใน ฟอง
ศรีตั้งชกร		ชตามพระ เกิด ในกรรม
พระกฤษณ์		ตั้งเดชะ เกิดด้วย ฤคชนบอย
จตุรภษ		อุปปาทิกะ ดลย มาเกิด
จตุรหัตถ์		
วินहु, พิษณุ		
ไกรธพ		
วาสุเทพ		
หริ		

เรียกคุณ บิดามารดา โดยคุณนาม มี ๕

บุพ เทวา	ท่าน ผู้ ประเสริฐ เกิด ก่อน
บุพพถารี	ท่าน ผู้ ประกอบ ในเรา ก่อน
บุพพาจารย์	ท่าน ผู้ เปน อาจารย์ ก่อน
มหาพรหม	ท่าน ผู้ มี จิตร์ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

